

GAUDEO

Clear report of the hostile doings of the Portuguese in exciting & fanning the rebellion and War in Brasil

CLAAR VERTOOCH
VAN DE
Verraderſche en Vyantlijcke Acten en Proceduren
VAN
POORTUGAAL,
In't verwecken ende ſtijven van de Rebellie ende Oorloghe
IN
BRASIL.

Beweeſen uyt de Brieven en Geſchriften van het ſelve Rijck ende hare Miniſters/ door een Lief-hebber by een verſamelt/ tot wederlegginge van de Frivole Excuſen tot der Portugijſen onſchult voort gebracht.

t'AMSTERDAM,

Gedruckt by de Weduwe van *Iooſt Broerſz.* woonende in de Pijl-ſteegh, in de Boeck-druckerye 1647.

Claar vertoogh, vande verraderſche en Vyantlijcke Acten en Proceduren van Poortugaal, in 't verwecken ende ſtijven van de jegenwooordige Rebellie, ende Oorloge in Braſil.

GElijck als het de maxime van den Coninck van Hiſpanien (noch heerſchende over Poortugaal) geweeſt is / altijt het Nederlants Braſil by wege van deſtructie / rooven ende branden te beswaaren / niet alleen om het Poortugals Braſil daar door te verlichten / maer principalijck om dat door middel van het ſelve de culture ende Commercie van het voorſchreve Nederlants Braſil ten platten Lande / ende by gevolch het in komen vande West-Indiſche Compagnie komende te verminderen / deſelve Compagnie allencxkens met de zware laſten vande beſettingen moede gemaackt mocht worden / 't voorſchreve Braſil langer te maintineren / ſoo ſchijnt het / dat het Coninckrijc van Poortugaal haar de voorſchreve heerſchappij hebbende ontrocken / ende het Poortugaals Braſil haar zijnde toegevallen / in den beginne even de ſelve maxime heeft blijven behouden / ſulcx als upt de volgende lijſte / inſonderheyt Articulo 7 kan werden geſien.

L Y S T E

VAnde ſchade by de Troeppes van de Bahia ghedaan, in het diſtrict vande West-Indiſche Compagnie, naar dat die vande Bahia voorſchreve, de revolte van Poortugal al aan zijn Excellentie en Hooge Raaden hadde genotificeert.

1. *Den 2 Marty* 1641. Heeft de Viceroy vande Bahia een Caravel aan zijn Excellentie geſonden, met advijs vande veranderinge van Poortugaal, ende oeffeninghe van groote vrientſchap die den 13, daar naa alhier arriveerde.

2. t'Sedert hebben deſſelfs Trouppen in Parnambuco zijnde op den - *April* de Ingenio van Anthonio de Bulhons gebrant, ende 24 Karoſſen doot geſlagen.

3. Den -- April is de Ingenio van Joao Laurenco Francees gebrant.

4. Den 11 April is de Ingenio van Nicaſius gebrant, en drie Soldaten *naa dat haar quartier belooft was*, vermoort.

5. Inde Vergea zijn op deſen tijdt inde ſeſtigh Karoſſen vernielt geworden.

6. Den 28 April hebben de Braſiliaanen vande Bahia, vier van onſe Soldaten doot geſlaagen ontrent Muribeca.

7. De Viceroy heeft geſchreven aan Amador Alures da, Silva het welcke den grootſten Moordenaar ende roover is geweeſt van Braſil, *hem bedanckende voor den grooten dienſt, die hy dede*, ende beloovende recompenſe, belaſtende hem in 't Moorden, rooven, ende branden te continueren.

 Den

Den 3 May is door Comaron verbrant de Aldea van onſe Tapuyers by Rio S. Franciſco, ende zijn 15 perſoonen aldaar doodt-geſlaagen.

Den 21 dito heeft des vyants volk op de Reviere van Porto Calvo doot-geſchooten, Schipper Jacob Nanningſen, ſoo hy met zijn vrye Barcque de Reviere quam oploopen, daar naa de Barcque geplondert, de Schipper aan 't roer vaſt ghebonden, ende t' ſamen met de Barcque doen verbranden.

Den 24 dito heeft de Luytenant van Paulo, d' Acunha ſes negros ghenoomen, naar dat hy alreede vande Portugeeſen hadde atteſtatie genoomen, ofte afgedwongen, dat hy vreetſaam daar door gepaſſeert was.

Ende al hoe wel het thien Jaarigh beſtant tuſſchen Don Joan de vierde Coningh van Poortugaal en haar Ho: Mo: de Heeren Staten Generael nu opentlijck in Brasil was ghepubliceert / ende aan de zijde van de Compagnie 't ſelve in allen deelen wierde gheobſerveert / hebben die van de Bahia des niet tegenſtaande in haare vyantlijcke genegentheden / ende acten in prejuditie ende tot ruine van het Nederlants Brasil / ende by gevolgh van de West-Indiſche Compagnie niet alleen blijven continueren / maar oock in haar beginnen te voeden een begeerte om het voorſchreve Nederlants Brasil / 't sy door verraat ofte gewelt te recupereren / ende om daer in te ſeeckerder te gaan / hebben getracht de inwoonderen van het voorſz. Brasil Portugijſen zijnde tot opſtant tegens de Compagnie te bewegen / ende tot dien eynde eerſt eenen Auguſtijn Cardoſa met ſijn ſevenen ſulcx bedeckt / ende op onbehoorlijcker wijſe in onſe quartieren geſonden / dat de Miniſters van de voorſchreve Compagnie daar over genootſaeckt zijn geworden / haar aan den Gouverneur van de Bahia te beklaagen / en te proteſteeren in maniere als volcht.

Edele Erenfeſte,

Van de eerſte uure af dat uwe Ed: geſtrenge in 't Gouvernement ghetreden is, tot op deſen dagh toe, hebben wy van uwe Ed: geſtrenge anders niet geſien als groote complementen in woorden ende contrarie bewijs in wercken, t' reſſenteren van ſulcx, doet ons door deſe miſſive 't ſelve aan u Ed: geſtrenge vertoonen, op dat onſe verantwoordinge t' allen tijden bekent zy, ende voor de Werelt blijcken magh, met wat gemoet wy ons verobligeert houden tot correſpondentie, ende tot onderhoudinge van het contract van beſtant, 't welck tuſſchen zijn Majeſteyt de Koninck Don Jaon van Poortugaal, ende de Heeren Staten beſlooten is.

Daags na u Ed: geſtrenge komſte aldaar, is daar ter plaatſe gearriveert, onſe Galjot met twee onſe Gedeputeerde, die wy van hier derwaarts afvaardigden, om uwe Ed: geſtrenge te congratulaeren over den beſlooten Vreede, ende tot recompenſe van ſulcx, is een van die twee, tot op huyden deſen dagh aldaar gearreſteert ghebleven, ſonder dat hy oyt van u Ed: geſtrenge licentie heeft konnen bekomen, om by de zijnen te mogen wederkeeren, daar hy nochtans alhier zijn Moeder, broeder ende bloet-verwanten, een ſake ſtrijdende tegen het recht der Volckeren, en die ſelve by u Ed: geſtrenge voorſaat, oock niet geduyrende den Oorlogh gepractiſeert is, ende de Galjot heeft ter nauwer noot ſoo veel Vievres konnen krijgen, dat hy herwaarts koſte keeren, om dat het volck geen vryheydt en hadden, om die te moghen koopen, weſende by dach ende nacht, ſoodanich met wacht beſet, als of ſy van 's Vyants zijde afgeſonden waaren.

Tot

Tot beantwoordinge van dese gheluck wenschinge heeft u Ed: ghestrenghe in het Schip van Capiteyn Megrisso alhier gesonden, de Sargeant Majoor Andre vidal de negreiros, ende Capiteyn Manuel pacheco de aquian om te handelen over de effecten van onse vriendelijcke correspondentie, ende de Commercie van Angolo, waar op zy tot haar contentement gedepescheert zijn geworden, met soo een goetwilligheyt als wy schuldich waaren, toelatende de communicatie tusschen de ingesetenen van beyderzijts jurisdictien (den handel uytgesondert, om dat die in het tractaat van de Treves verboden was) ende ons in 't stuck van Angola refererende tot het gene het tractaat in die materie toelaat, om dat die jurisdictie daer van, nochte de deliberatie daar over, ons niet aan en gingen, ende wy hebben de Heeren gesanten ende den Capiteyn toegelaaten, dat hy hare Coopmanschappen die sy met brachten (hoe wel die niet weynich was) mochten verkoopen, ende het gene daar van procedeerde in gelt weg voeren, (daar sulcx nochtans in dese Staat genoegsaem verbodē is) om met die licentie te betoonen hoe aangenaam ons de Vrede was, selve tot bewijs van sulcx de effecten van blijschap de voorgangh gevende, voor het gene daer toe wy wegen ons ampt verbonden zijn, ende hier tegen correspondeert uwe Ed: gestrenge in dierwijse dat hy de getrouwe ingesetenen verbiedt, dat sy niet by haare vrouwen mogen komen, al schoon sy daer toe paspoort hebben, ende in 't generaal uwe Ed: gestrenge werpt de persoonen die herwaarts soecken te komen in gevanckenisse, ende confisqueert hare Goedren, ende voor het faveur dat wy Capiteyn Magrisso gedaan hebben, tracteert ghy hun in dier wijse, als de brieven te kennen geven, die daar van daan koomen.

Met uwe Ed: gestrenge Schip sonden wy oock een van onse Schepen om aldaar met zijn consent eenige farinha te koopen, om dat de inwoonders desmaals die gebreck hadden, ende wy haar in alles sochten verlichtinge te geven, ende soodanigh consent hadde uwe Ed: gestrenge, volgens de Articulen van het gemaeckte bestant ons niet behooren te weygeren, maar uwe Ed: gestrenge excusen en hebben het evident doen van hem niet konnen verduysteren, jaa men heeft by dagh ende nacht uwe Ed: Gestrenge ordren soo scherp waargenomen, dat de onse niet geoorloft en is geweest yets van daar te brengen, dat toonen mochte, dat zy aldaar gheweest waaren, soo scherp heeftmen op haar toegesien, ende sulcken straffe is gestelt tegen die geene die yets aan haar soude willen verkoopen.

Eyndelijck heeft uwe Ed: gestrenge nu met een Barcq gesonden, Capiteyn Augustijn Cardosa, met ses Soldaten die bedectelijck te Nazareth te Lande gekomen, ende van daar om het Suyt gegaan is, *verweckende onder onse ingesetenen, nieuwigheyt, onruste ende parturbatie*, ende haar soodanige informatie gevende, die naa geen spronck vruntschap smaacken, ende sulcx hebbende, is hy in Barra grande gaan embarcqueren, *plonderende in passant in de Salgados eenige van onse ingesetenen*, die hy berooft heeft tot de waardie van duysent Cruysados hoe wel die Havens al-hier voor hem open, ende wy genegen waren om u Ed: gestrenghe brieven te ontfangen, een stuck 't welck wy hooch opnemen ende ons dwingt om uwe Ed: gestrenghe aan te seggen, dat soodanig doen met de Vreede niet over een en komt, maar veel eerder een klaer bewijs van acte van Hostiliteyt is, ende so u Ed: gestrenge als nu by ons gesommeert zijnde, hier over geen behoorelijcke straffe doet, sullen wy genootsaeckt wesen de Ho: Mo: Heeren Staten onse principalen daar advertentie te geven, om zijne Majesteyt daar over te berichten, op dat wy voor Godt ende de Werelt onschuldich mogen gehouden worden van de onheylen die daar uyt ('t welck Godt verhoede) voor-

Oorlogh / Rebellie.

weder-

wederzijts Landen en ingesetenen ontstaen souden mogen, Godt bewaare uwe Ed: Gestrenge lange Jaaren: op 't Reciffo den 3 Maart Anno 1643.

Dese dus vergeschreven zijnde, soo komt tot onser kennisse, dat Domingos Da Rocha van Serinhain met een Barcque met Suyckere, op hebbende verscheyde ingesetenen, die alhier groote sommen schuldigh zijn, nae Rio de Genero gegaen is, gelijck eenen Thome del Gado, voor desen met zijn Barcque ander lieden Suycker voerende, hem na de Bahia begevende, sulcx oock gedaan hebbe, wy en konnen oock niet bevroeden hoe dese saacken by uwe Ed: gestrenge genomen worden, ons vreemt gevende, dat stroopers, roovers, ende die andere quaade feyten in dese jurisdictie begaan, by uwe Ed: gestrenge protexie souden vinden, daar uwe Ed: gestrenge ons niet alleenlijck in comformiteyt van het contract tusschen zijn Majesteyt van Portugaal ende de Hoo: Moo: Heeren Staten Generaal aangegaan, ons alle goede correspondentie ende naarbuurschap presenteert, maar specialijck tot onderhout van goede Krijghs Discipline door zijne Gedeputeerden over de overleveringhe van de Soldaten, die om bedrevene delicten in des anders jurisdictie mochten vluchten, heeft doen versoecken.

Op alle welcke voorschreve protestatien in plaatse van de versochte satisfactie / niet als een deel blaauwe excusen / volgende / hebben sy hun desseyn soodanich bevordert / datse de Inwoonderen van Parnambuco al in 't begin van 't Jaar 1643 niet alleen tot Rebellie / maar selve tot een grousame moort ende massacre hebben bewoogen / namentlijck / omme de Guarnisoenen van de Compagnie ten platten Lande even als in de Maranhaon op het onversienste te overrompelen ende doodt te slaan / ende dan met een parthye van de ingesetenen het Recif te overvallen / daar toe sy achteden bequaamheyt te hebben / wanneer sy op de feest van den eenen ofte anderen sanct by een souden komen / ende souden sy oock daar in zijn voort gevaaren / ten waare by zijn Excellentie Graaf Maurits van Nassou door desselfs voorsigtigheyt ende wijs beleyt / 't selve was geprevenieert / ende voor die tijdt belet.

Maar en was Hoogh gemelde zijn Excellentie soo haast niet uyt Brasil vertrocken / 't welck geschiede in 't Jaar daar aan / ofte hebben die van de Bahia hun voorschreve desseyn wederom levendigh beginnen te maacken / ende de voorschreven inwoonderen tot het voltrecken van hun eerste resolutie en beloften soecken te bewegen / tot dien eynde naar onse quartieren affendende den Capiteyn *Andre Vidal*, ende met hem eene Monick van S. Bento; de welcke onder pretext om de Vader van Vidal woonende in ons district en sieck te bedt leggende / te besoecken / *haar gebruyckt hebben om de gemoederen van de Portugeesen onder ons geseten, over al op te hitsen, tegen desen Staadt*, ghelijck dan den Monick in zijn predicatie haar vermaande datse souden gedencken en gelijck al in een Spiegel voor oogen nemen de kloecke feyten van de Portugeesen / en bysonder nu jongst in de reductie van Poortugaal bewesen / datse behoorden te volgen 't exempel van de Marahaon, oft dat andersints de occasie van goede apparentie soude voor by gaan by foute van couragie / Vidal verklaarde *de intentie van die van de Bahia te zijn om Parnambuco weer te vermeesteren*, en dat daer toe veel Gallioenen en Schepen gereet laagen.

Vorder vervolgh ende aanstoockinge tot Rebellie.

Deses aldus gepasseert en tot kennisse van de Hooge Raaden op 't Recif ghekomen

komen

komen zijnde/ hebben de selve in Januario 1645 goet gevonden / naa de Bahia te committeren de H. Gijsbert de Witt raat van Justitie / doch alsoo dessels com-ste gesuspecteert wiert / te strecken om van 't voorschreven informatie te nemen/ zijn hem alle occasien daar toe dienende benomen / soo dat genootsaackt wiert ge-nodeghsaam onverrichter saacke wederom te vertrecken.

Tot dees tijdt toe is het beleyt van 't voorgenomen verraat niet verder bekent ghewеest / maar korts daar aan meer ende meer uytgebroocken / soo ten respecte van die van de Bahia/ als van de ingesetenen van onse Conqueste / de voorschreve ingesetenen opgehitst/ ende beloften van secours van die van de Bahia ontfangen hebbende als vooren / beloofden malkanderen by een acte daar toe inghestelt sich te ontrecken de Regeeringe van desen staat/ende haar als getrouwe onderdanen van den Coninck van Poortugaal te sullen draagen / namen oock in specie voor de voorschreve Heere Hooge en Secrete Raaden / de Raaden van Justitie ende alle andere principaalste Ministers van de Compagnie/ op seeckeren Bruyloft niet verre van 't Reciffo te laaten noodigen/ ende vermoorden /om 't selve gedaan zijnde / 't voorschreven Recif in den avont te overvallen ende te vermeesteren/ doch 't voorschreven boos desseyn door een sonderlinge genaade van Godt Almachtigh wesende uytgebroocken / hebben sy sich geconjungeert ende ghereticeert in 't district van Pojucan/ Fortificerende een plaatse tot haare defentie / ende doende alle hostiliteyt de welcke de gelegentheyt toe liet.

Acte van Compromis, geteyckent by de beleyders en Hoofden van de Rebellige Portugeesen in Parnambuco.

WY ondergheteyckende sweeren ende beloovenin den dienst van vryheydt niet te mancqueeren t'eeniger tijdt als van nooden wesen sal, met alle hulpe van goet en persoonen, tegens alle perijckel dat soude mogen voor vallen, tegens alle Vyanden tot restauratie van ons Vaderlant, waar toe wy verobligeren alle secreeten te maintineren die daar inne behooren, op peene soo yemant contrarie doet, gehouden te worden voor een Rebel en verrader, en onderworpen wesen 't gunt de Wetten in soodanigen cas toelaten, ende onder dit compliment zijn wy den drie-en-twintighsten May XVI: vijf-en-veertig gealieert, Jean Francisco Viera, Antony Beserna, Antony Cavalcanti, Barnardin de Carvailho, Francisco Berengnel de Andrade, Antony dasilva Pantalion, Serne Dasilva, Luis da Costa Squilinda, Manuel Pereira corte Real, Antony Borge Vehoa, Amador lopes Unaderia, Bastiaen de Carvelho, Manuel Alries Densdara, Antony Carto: Falcade, Antony Carmito de Maris, Francisco Beseira Monteira, Aluaro de Oxeyra de Musquita, Pater Diego Rios da Silva.

Ende om een Pretext van soo een groote ontrouwe te nemen / sonden de selve acte aan den Gouverneur van de Bahia/ neffens seeckere haare Missive/ daar inne sy onder andere haar/ haar beklaaghden/ende subject namen over de callamiteyten vande Oorlooge haar al in den beginne van de conqueste overgekomen/ende dat nu de novo 4000 Tapoyas vande Sertaon waren ontboden / om haar te dooden en vernielen/ met diergelijcke gesochte en gefindeerde pretexten meer.

Den Gouverneur van de Bahia / om van zijn zijde van gelijcken den innocenten te speelen / ontbiet den breden raat / opent aan haar de voorschreven Missive

ende

ende doet een lange propositie / wat haar in dese ghelegentheydt die (soo hy seyde haar soo onverwacht voor quam / stonde te doen / ende eyndelijck alles by haar se- rieuselijck overwogen / ende veele circumstantien gemaeckt hebbende / komen tot de conclusie ende besluyten / datse alle de macht diese konden lichten ende te wege brengen / souden senden / om te stillen ende bevredighen de beroerten aldaar / tusschen de Hollanders en Portugeesche inwoonderen ontstaen / gelijck allen 't selve breeder in de voorsz. propositie en Resolutie by den voorsz. Gouverneur / daar na aen den Koninck in Poortugaal / ende by den selven aan zijnen Ambassadeur in den Hage overghesonden / om (quansuys tot haar onschult aan haar Ho: Mo: te vertoonen / met seer groote extentie is vervatet.

Doch sal de bedriegerye van de voorschreve propositie en Resolutie ghedaan ende genomen op den 18 July 1645. behalven 't gheene alreede hier vooren van Augustijn Cardosa / Vidal / en den Monick van St. Bento ghesept / oock uyt het volgende soo klaar als de Middagh-Son konnen werden ontdeckt / ende nament- lijck eerst daar uyt dat even op den selven dagh als de voorschreve Resolutie wier- de genomen / ende den innocenten gespeelt / in de Bahia waaren de gesanten van de Hooge Raaden op 't Recif / met last omme te klaagen / en protesteeren over alle schade ruyne en Moorden / die de inwoonderen van de Compagnie / door den inval van de Troupes van die van de Bahia / bestaande in Poortugeesen Brasiliaanen en Swarten / doenmaels en namentlijck in Junio al hadden geleeden / sulcx als in het volgende breeder sal blijcken: behalven dat op de selve tijt het groot secours van 1800 man in de Bahia al gereet lagh / ende maar 10 dagen daar aan / aan Ta- mandare is gelant.

Ten andere werdt de voorschreve bedriegerye heel naackt ontdeckt / uyt de vol- gende verklaringe van George Jomen Pinto Heer d'Ingenio in Paraiba by na een Maant voor de voorsz. Resolutie ghedaan / daar in perfect genoemt staan de persoonen die hun tot dit Vyantlijck exploict hebben laaten gebruycken / het getal van de Scheepen en anders.

Extract uyt de verklaringe van George Homen Pinto gedaan den 25 May 1645 op 't Recif de Pernambuco.

DAt het gemeene geruchte in Goijano door Cabral uytgestroyt is, datter 35 *Seylen van Rio Genero*, *ende de Bahia* souden tot haar assistentie komen, bestaande in twee Gallioenen, voorts Scheepen en Carveelen geladen *met Soldaten en Ammonitie* van
Als voren. Oorloge die aan de Candelaria haar Volck souden te Lande stellen, en dat sy voornaa- melijck het oogh souden hebben om *de Caap Augustijn te bemachtigen*;

Als voren. Dat *voor de Generaal* van dese Vloote sal komen *Salvador de Saa*, wesende een expert Capiteyn ter Zee, ende soude de Gouverneur van de Bahia selve hem hier toe laaten gebruycken, *de Koningh hem belooft hebbende by goet succes Marquis te maaken.*

Als voren. Dat *Martijn Soares* door de Sertaon gaat met eenigh volck om Paraiba oft in Rio Grande uyt te breecken.

Da

Dat Joan d' Almeida Broeder van Camarón uyt Lisboa naar de Maranhon is gegaan, en van daar na Siara daar hy tegenwoordigh is, om die Natien tegens ons in Oorlogh te brengen.

Maar noch klaarder blijckt het bedrogh van de voorschreve propositie en Resolutie/ uyt de extracten van verscheyden Missiven/ daar onder eenen van den Bisschop selve uyt de Bahia/ aan diverse Ingesetenen van Parnambuco/ langh voor date van de voorschreve ghefingeerde Resolutie ghescheven; ende by die van de Compagnie geintercipieert.

Extracten uyt seeckere Brieven geintercipieert comende uyt de Bahia:

Door Paulo du Rego, aan Bartholemeo Perrea in de Capitanie van Seregrijpe, dato den 3 Iuny 1645.

ANdre Gonsalves heeft my overgelevert u Ed: Brief met goede tijdinge van u Ed: gesontheyt, daar in dat u Ed: seght eenige weynige beesten van my gevonden te hebben, ende dat ick u Ed: procuratie soude senden, omme van den Vyandt te koopen, 't geene my niet en dient, door reden van *die hoopé, soo wy hebben* van die genaade soo Godt ons doen kan, in welcken ick vertrouwe, eer u Ed: desen ontfangen te hebben, de effecten daar van te sullen sien, ende alst gebeurt sullen tijdts ghenough hebben omme van alles te disponeeren.

Van Christoffel Aldes Darouie, aan Thomas D' Almeida, in dato den 29 May 1645.

SAlvador Montero seyt, soo haast Seregippe over is daar na toe wil gaan. Wy verwachten alle uuren dat ons tijdinge kome, van de restitutie *ofte overwinninghe van Parnambuco, op wat manieren en schrijve ick niet, om dat den Gouverneur niet hebben wil datmen daar van spreecke*, Godt verleene daar toe goet succes, desen in korten, alsoo malkanderen metten eersten verhoopen te sien dat Godt geve.

Van Donna Isabelle de Lina de Barros, aan Caspar Gonsalves Marcin Modra in dato den 26 May 1645.

DEse occasie is my aangenaam gheweest u Ed: te konnen schrijven, waar in dat ick oock mentie maackte van mijn oude man, ende openbaare die groote genegentheyt soo ick hebbe u Ed: te sien, 't welck ick van Godt verwachte te sullen geschieden, ondertusschen wil U Ed: Godt de Heere gesontheydt verleenen, ende my helpen wederom te bekomen die schaade die ick geleden hebbe, in soodanige farende, daar in dat ghy mijn Vad - soo veel behulpigh gheweest zijt, verwachte nu 't selve voor mijn te sullen doen al soot mijn aangaat, referere my vorder aan den brenger deses, *alsoo de penne niet alles vertrouwen derf.*

 Van

Van Christoffel Alves Darouie, aan Belher Lopes Ribero, aan de Revier Piligny, dateden 27 May 1645.

Nota. DOmingus Damego is drie reysen naar 't Coninckrijck geweest, ende is tegenwoordigh hier, verwachtende *op de Veroveringe* ofte restitutie dat Godt gheve, effect moge sorteren, op dat wy malkanderen mogen sien.

Van Domingos &c, aan Thomas Darouie Dalmeda in Rio S. Francisco, dato 28 May 1645.

EEnige daagen geleeden hebbe Brieven van U Ed: bekomen, ende den selven brenger datelijck gheantwoort, ick advisere u niet van saacken des Landts, door dien dattet geen gelegentheyt geeft, *ick wil niet openbaaren, door datter alhier een groote straffe of peene op gestelt is.*

Van den Bisschop van Brasil, aen Manuel Ribello Vigario, ofte Paap aan Serinhain, dato 28 May 1645.

IN lange daagen hebbe geen Brieven van U Ed: bekomen, niet tegenstaende houde my gecontenteert van andere die van daar komen, U Ed: ghesontheydt verstaan te hebben, dat Godt de Heer lange laat continueren, ick ben tegenwoordigh gesont tot U Ed: dienst, ende ick hoope met Godt dat ick in korten daar sal konnen zijn.

Van Anthony Rodriges Dalhado, aan Tome Perera, dato den 1 July 1645.

DE liefde soo men is draagende aan Vader, Moeder ende Broeders, dat voelt men niet voor zijn affscheyt, door dien ick niet en weete wanneer ons Godt de Heere ons liberteyt of vryheyt soude mogen gheven, omme U Ed: te komen sien, ende ick ben tegenwoordigh soo bedroeft, dat niet onderstaan derf op soodanige manier te vertrecken, 't welck oock aan U Edele gheschreven hebbe in een ander Brief, waar ick mentie maacke naar Poortugaal te vertrecken, maar den Gouverneur wilde my geen licentie geven, ondertusschen quam Caspar de Barros, ende heeft my daar van afgeraaden, tot dat men *d'uytkomste van 't werck soude sien*, Onderstont, Accordeert met de principaale.

De Hooge Raaden op 't Recif de voorschreve verklaringe/ gelijck noch van veele andere Persoonen / en dese Brieven uyt de Bahia / en die van den Bisschop selve gheschreeven / in handen bekomen / ende de Avantguarde van het beloofde secours onder Camaron en Hendricque Dias al binnen haar paalen vernemende / hebben goet gevonden/ wederom deputatie na de Bahia te doen / daar toe nominerende Balthasar van de Voorde en Hooch-straaten / met last omme een

versoecke

versoecken als by haar Instructie / daar neffens sy een Missive hadden aan den Gouverneur van de Bahia beyde hier volgende.

Instructie weeghen de Edele Heeren Hooge en Secrete Raaden in Brasil, voor den Erentfesten, Hooch-geleerden, den Heer Balthaser van de Voorde Raat van Iustitie, en den Erentfesten Manhaften Capiteyn Diederick van Hooch-straaten, Commandeur aan de Cabo St. Augustyn, zijnde gecommitteert aan de Gouverneur van de Bahia.

ALdaer gekomen zijnde, ende haar Credentie Brief aan zijn Excellentie overgelevert hebbende, sullen den selven uyt onsen naame vriendelijck groeten, ende aanbieden alle goede correspondentie.

Den credentie Brief overgelevert ende naarder audientie verkregen hebbende, sullen de gelegentheydt van dese revolte, en van de auteuren die deselve veroorsaeckt hebben, *soo oock van de secoursen haar over Rio St. Francisco te Lande toegekomen*, die onse Ingesetenen voornemelijck daar in gesterckt hebben en geanimeert, alsoo sonder hoop van assistentie sulcx niet souden hebben aanghevanghen, en vorder mondelingh in 't korte voordragen, en naar besluyt den Brief dies aangaande aan de Gouverneur geschreven over leveren.

Geen behoorlijcke satisfactie verkrijgende, 't sy dat de Gouverneur niet wilde verstaan tot uytgeven van publijcque Placcaten, sendinge van eenigh gequalificeert Officier, om dit volck te wederroepen, ofte andersints, en dat voor haar luyden vertreck geen effecten van soodanige debvoiren haar quamen te blijcken, of waarschijnlijcke apparentien, sullen sy wel expresselijck protesteren, over alle schade, Ruinen en Moorden, die onse goede Inwoonderen soo Nederlanders, Portugijsen als Brasilianen, *door den inval van dit vreemde volck algereets hebben geleden*, en noch sullen komen te lijden, en te verklaren, dat wy ons onschuldigh willen houden aan de onheylen en inconvenienten die souden komen te resulteren uyt de middelen, die wy uyt de weygeringhe van dit tot onser defentie genootsaeckt sullen syn by de hant te nemen, op 't Recif den 7 July 1645.

Missive van de Hooge Secreete Raaden in Brasil, aan de Gouverneur in de Bahia.

HOe volkomen het bestant tusschen zijn Maj. van Poortugaal Don Joan de Quaoto, ende de Hoog: Moog: Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden beveftight, by haar ondersaten van dese Capitanien, in alle Articulen ende Leeden is onderhouden, is U Excellentie door correspondentie by Brieven en Gecommitteerde gebleecken, ende moet sulcx getuygen een yder, die oyt uyt de Bahia of ander plaatsen in dees Capitanien zijn aangekomen, immers daar is niet een die de minste schijn van inbreuck sal bewijsen, reciproquelijck is sulcx oock van zijn hooch-gemelte Maj. en u Excellentie voor seecker ende vast gehouden, oock heeft noyt konnen gheloooft werden, dat uyt dessels naam tegens soo Formeelen contracten souden werden gedoocht, by yemant van haar ondersaten yets geattenteert te worden, en alhoewel eenige Portugeesen

geesen Ondersaten, van haar Hoog: Moog: haar geswooren getrouwigheydt verghetende, tot een publijcque revolte zijn uytgebroocken, ende sich met Wapenen teghens desen Staat *hebben versterkt*, *soo haast Cameron en Henrique Dias met haar Brasilianen ende Negros, neffens andere Portugeesen uyt de Bahia*, onverwacht buyten licentie, sonder eenich vertreck tegens aller volcken recht in dese Capitanien zijn ghevallen, *haar macht en Wapenen met dees revolteerende hebben geconjungeert*, en desen Staat een Oorlogh aan doen, *niet als eerlijcke Soldaten*, naar constume van Europa, *maar als schelmen ende Moordenaars*, konnen wy echter niet gelooven, dat dit vremt volck, door ordre of gedoogen van zijn Hoogh-gemelde Majesteyt, of u Excellentie tegens ons haar bont-genooten dusdanigh werck souden hebben aangevangen, Godt lof, ons ontbreeckt geen macht, om de gerevolteerde tot haar voorige plicht ende gehoorsaamheyt te brenghen, het vremde volck verjagen, en geheelijck te verdelgen, nochtans om al de Werelt te betoonen hoe seer wy als noch genegen blijven, de Hooge aanmaningen ende recommandatien van ons principalen, tot onderhoudinge van het bestant, tegens zijn Hoogh-gemelte Majesteyt, ende zijn ondersaten te achtervolgen, dat mede geweert werdende Sinistre bedencken, die andere Koningen, Princen en Potentaten uyt den inval van dit voornoemde volck souden mogen afnemen, maar volkomen blijcke dat zijn Hoogh-gemelte Majesteyt en u Excellentie sich van dees revolte vry houden, ende bewesen werde, deselve niet te hebben veroorsaeckt, nocht te willen voeden, soo ist, dat wy uyt den naam ende van wegen haar Hoo: Moo: de Heeren Staten Generaal, zijn Hoogheydt den Heere Prince van Orangien, ende de Edele Heeren Bewint-hebberen der Geoctroyeerde West-Indische Compagnie, by desen aan u Excellentie Committeren de Persoonen, de Heer Balthasar van der Voorde, Raat van Justitie, en Diderick van Hoochstraaten Capiteyn, Commandeur in de Fortresse aan de Cabo St. Augustijn, met last en volkomen ordre om u Excellentie dees voorschreve poincten voor te draaghen, ende te versoecken, uyt den naam als boven, dat u Excellentie gelieve op de aankomste van dees onse Gecommitteerdens sonder uytstel by openbaare Placcaten, oft ander constringerende middelen in dage uyt de limiten van dese Capitanien doe vertrecken, den voornoemde Camaron, Henricque Dias ende andere Hoofden, met alle die geene die sy onder haar zijn hebbende, met alle rigeur doe straffen, ende niet obedierende, deselve verklare voor Vyanden van zijn Majesteyt, alsoo wy niet konnen vinden, dat haare Hoo: Moo: zijn Hoogheydt, de Ed: Heeren Bewint-hebberen voornoemt in eenighe andere maniere dies aangaande behoorlijcke satisfactie gheschieden, die wy nochtans van u Excellentie zijn verwachtende, u Excellentie toegedaane vrunden, was onderteeckent Henric Hamel; A. van Bullestraaten, P: Iansen Bas, I. van Walbeeck, Hendrick de Moveheron: Reciffo de Parnambuco desen 7 Iuly Anno 1645.

Waar op wat by den Gouverneur geantwoort is/ uyttet Rapport van de voorschreve Gesanten/ ende den Brief van den selven Gouverneur aan de Hooge Raaden/ hier achter volgende kan werden gesien.

EXTRACT

Rapport by ons ondergeschreve gedaan, en schriftelijck aen de Ed: Heeren Hooge ende Secrete Raaden overgelevert, wegens de Commissie en Secetre

creete Instructie ons mede gegeven, om met den Gouverneur van de Ba-*hia des Todos Santos, Antonio Telles da Silva te verhandelen.*

NAar zijn Excellentie reciproque Compiimenten, en geluckwenschingen tot welvaart en voorspoedige Regeeringe der Ed: Heeren Hooge ende Secrete Raaden: en den Credentie Brief overlesen hebbende, seyde wel bereyt te wesen de Articulen ons mede gegeven, datelijck te aanhooren.

Waar op zijn Excellentie mondeling voordroegen, dat eenige Portugeesen Onderdanen van de Hoo: Moo: Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden, uyt eenige quaade genegentheydt tegens haar geswooren trouwe heymelijck, onder hen hadden gepractiseert een publijcke revolte, in Parnambuco en ander plaatsen schriften laaten omdraagen in de Huysen van haar vertrouwde Vrienden, om by hen geteeckent en geswooren te werden, de Wapenen by de hant te nemen, soo haast hen eenigh secours van buyten mochte toekomen, dat in 't beginsel der Maant Iunius Camaron en Henricque Dias met haar Brasilianen en Negros, nessens andere Portugijsen gewapent in Parnambuco waaren ingevallen, soo haast de tijdinghe van haar comst was bekent, hadden Ioan Fernandes Viera, Antony Cavalcantij, Amador d'Araujo en andere Portugeesen sich uyt haar Huysen geabsenteert, veel inwoonderen by een versamelt, sommige met wille, andere met gewelt, hadden publijcque Placcaten aangeslaagen, sich intituleerende Gouverneurs van den Oorlogh wegens de Vryheyt, sich verstoutende soo onrechtvaardige Acten tegens haar wettige Overheden aan te vangen, door 't secours van dees vreemde Troupen; dat door Godes Genaade, d' Ed: Heeren Hooghe Raaden, wel gheen middelen ontbreecken, haar Getrouwe Dienaren en Onderdanen in Vreede en gherustheydt te bewaaren, dees begonnen revolte vorder te stutten, ende de seditieuse te straffen met soodanige Rigeuren als diergelijcke verdienen, maar haar Ed: niet konnende begrijpen uyt wiens ordre of Commissie dit Volck in tijdt van Vreede was gekomen, de quade genegentheydt van dees gemuytineerde te voeden en te versterken, swaarlijck konnen vinden in wat voeghen deselve te bejeghenen; dat haar Ed: en alle haar Ondersaten gantsch verseeckert waaren, wegens de Ed: Geboorte van zijn Excellentie zijn geexprementeerde wetenschap in materie van Staat, ende de oprechte correspondentie van Vreede en eenigheyt, die zijn Excellentie altoos hadde gebruyckt, dat noyt by zijn Excellentie soude werden ghedoocht, dat zijn Ondersaten te hulp souden komen, die sich tegens haar overheden souden willen opwerpen, ter contrarie dat zijn Excellentie veel eer alle middelen soude aanwenden om soodanige inconvenienten te verhinderen, dat ten dien Regarde de Ed: Heeren Hooghe en Secreete Raden ons hadden gesonden, zijn Excellentie de overkomst van Camaron en Henricque Dias met haar Troupes bekent te maken, en te versoecken dat 't zijn Excellentie soude gelieven dit volck niet alleen te verbieden, dees gemutineerde met haar Wapenen te assisteeren, maar selfs oock te Commanderen uyt Parnambuco ende d'andere Capitanien te vertrecken, op dat dese hen ontbloot vindende van soodanigh secours, sich tot haar voorige plicht en gehoorsaamheyt keeren, en de bont-genooten mogen ghenieten den Vreede en eenigheydt die by formele contracten tusschen zijn Majesteyt van Poortugaal Don Ioan quarto, ende de Hoogh Moogende Heeren Staten Generael, is gemaackt en beslooten, 't welck haar Ed: oock schriftelijck van zijn Excellentie versochten, volgens haar Ed: Brief, die wy daar op over leverden.

Sijn Excellentie Antwoorde op dees ons mondelinge propositie, *noyt de minste kennis van soodanige revolte te hebben*, veel min, door zijn ordre eenigh volck tot assistentie of verseeckeringe te zijn gesonden, *dat de Brasilianen en Negros door last van zijn Majesteyt waaren afgedanckt en zy*, gelijck oock d'ander Portugeesen, die dees gemutineerde seconderen, seer weynich mosten wesen, en alleen sodanige die in de Bahia gesondicht hadden, zijn Disgratie alsoo sochten te ontvluchten; de Heeren Hooge Secreete Raaden geliefden verseeckert te blijven, dat hy het bestant in 'tminste niet soude contravenieeren, om zijn leven by zijn Majesteyt niet in perijckel te stellen, en als hy yets sulcx soude willen beginnen dat hy geen Brasilianen of diergelijcke middelen behoefden te gebruycken, dat hem ander en seeckerder niet ontbreecken, maar echter tot sulcx noyt gedachten hadde genomen, &c.

Aldus ter vergaderinge van de Hooge Secrete Raaden gerapporteert en overgegeven, Reciffo de Parnambuco in 't Jaar 1645: den 28 July, en geteeckent Balthasar van de Voorde, en D. Hoochstraaten.

Extract uyten brief van Antonio Telles *Dasilva Gouverneur, gheschreven inde Bahia aande Hooge Raden op 't Recif de Parnambuco, dato den 29 Iulij 1645.*

DE Heeren Balthasar vande Voorde Raat van Justitie, ende Capiteyn Diederick van Hoogstraten Commandeur, aan de Cabo van S. Augustenho, u Ed: waardige Gedeputeerde, hebben my gegeven den brief, waar by u Ed: hebbẽ gelieft my voor te dragen de onbedachte beroerte die de inwoonderen aangevangen hebbẽ om gehoorsaamheyt aan u Ed: te weygeren: Een tydinge die ick ter herten hebbe getrocken gelijck ick schuldigh ben, en noch naarder sal ter herten trecken, gelijck ick aan de voorschreve Heeren Gedeputeerde hebbe verklaart, ten zy de rechtvaardigste verseeckeringe werde gedaan, waar door u Ed: sullen gelooven dat zy luyden uyt dit Gouvernement geen aanstoockinghe hebben gehadt, een werck door veele reden gantsch vreemt van de trouw en kloeckmoedigheyt der Portugijsen, en hoewel ick dese verdiende opinie van trou soude konnen bevestigen door de goede corespondentie die wy hebben onderhouden in desen staat, verhalende deselve van zijn beginselen, om u Ed: te bewijsen en voor te stellen aan alle Koningen, Princen, en Potentaten vande werelt dat aan onse zijde dees vrientschap in ondervindinge soo sterck sy geweest, als wel aan u Ed. zijde. En dat u Ed: moghen hebben de waarachtighe kennis van 't afwesen van Henrique Dias, op seecker nacht is hy gepasseert de Wacht van Rio Real, *al waar hy was geleght*, naar u Ed: quartier, *en belast zijnde aan Don Antonio* Philippe Camaraon, Sergeant Majoor over de Brasilianen hem te vervolgen, en siende dat zy beyde achter bleven (by yder wordende geimagineert dat hy soude gaan vallen int Dorp vande landeryen van de Palmares aande Reviere S. Francisco, om geensins te schijnen, als of ick de rust vande vreede veranderde, door 't senden van eenigh voetvolck in 't veldt) heb ick hem achter naa gesonden twee Geestelijcke Iesuiten om de selve te rugh te brengen, maar geen van hun heeft willen gehoorsamen, of vreesende gestraft te werden, of nu ingenomen vande genegentheyt der Inwoonderen van die Capitanie, (gelijck ick nu oordeel) en ick hebbe van hen geen naarder kennis gehadt, dan die u Ed: my hebben gelieft toe te senden. Nu zyn my tijdingen van die Portugeesen toegekomen, my oversendende een verklaringhe van d' oorsaecken die hen hebben genootsaeckt sich op te werpen, versoeckende dat ik hen soude helpen, als *waare Ondersaten, gelijk sy zijn vanden Coninck*

Hier blijckt niet datse afgeslaagen waaren.

Nota Wt de-

Coninck mijn Heer, alſo zy waren overgegeven ter wreetheyt en wiltheyt van vier duyſent Tapoyas, die u Ed: alreets in Rio Grande by een hadden, en ter onbarmhertigheyt der wilderniſſen, waar heenen zy verlatende haar Vrouwen en Huyſ-gheſinnen, waren ontweecken de ongenegentheyt en wraacke van u Ed: door vrees van hechteniſſe die u Ed: aanvingen, hen naar gevende ſware delicten, om hen haar goederen te confiſqueren, alles door aan geven en booſheydt der Iooden, meyn-eedighe Vyanden der Chriſtenheydt. Een ſaack die ik noyt van u Ed: voorſichtigheyt hadde gelooft gehoor te geven aan de geveynſtheden en loogenen van ſo onbeſchaemde en lichtvaardige menſchen, die u Ed: hebben verſeeckert datte Velde waren de Perſonen die de Heeren Gedeputeerde hier ter plaetſe hebben geſien, ende genomen (gelyck ick my inbeelde,) dat de bewegingen tot dit toeval krachtiger zijn gheweeſt de liefde tot vryheydt van dit volck, en de pijn ſich te ſien gerooft van de weldaden van haar natuurlycken Coninck, die ons Godt heeft gegeven, als wel de verbitterheyt der overlaſten, waar onder zy zyn, nochtans overwegende aan d'een zijde het eynde en oogemerck waar toe u Ed. my hebben geſchreven, en de voornoemde Heeren Gedeputeerde my hebben voorgeſtelt en verſocht, dat ik den voornoemden Sergeant Majoor Camaron en Henricque Dias ſoude doen vertrecken, en bevreedigen de gemutineerde Portugeeſen door middelen die my beqaamſt ſouden duncken, en aan de ander zijde de Notoire overlaſt die my hebben voorgedragen, my bedroevende dat ick ſoo gereede middelen niet en hebbe als ick wel wenſchte, want 't is ſeecker dewijl dees Capiteyns my niet hebben gehoorſaamt door goetheyt, ſich minder ſullen onderwerpen door dwangh, voornementlijk in landen en Boſſchen zoo wijt gelegen, en daar zy ſeer ſyn bekent, tredende met volle genegentheyt tot 'tgene u Ed: ſelfs gelieft, en ick begeerende te aller tydt en plaats te bewijſen, *hoedanigh zy de trou der Portugijſen, en d'oprechtigheyt die in haar blinckt*, ontrent alle haare Bont-genooten, en dat zy niet willen aanvangen tot haar eygen voordeel, hoedanigh de tydt oock mochte preſenteeren, en van ſoo grooten inſicht conde weſen, om geen de minſte breuck ofte faulte te toonen, die daar uyt in haar altoos onbeſmette vertrouwen en accoorden van beſtant met ander natien ſoude mogen oprijſen; heeft my goet gedacht te reſolveeren en te werden een ghemeyn middelaar, en te ſliſſen door tuſſen komen van myn authoriteyt de inwendighe onruſten van die Capitanie, als een ongepaſſioneerden vriendt en goeden Buur-man, ſoo heeft my goet gedacht by deſen u Ed: te ſeggen dat ick beſich ben, (als een middel dat ick het krachtighſte hebbe geoordeelt) in de Capitania, zoo kort als my onmogelijck zal zyn, te ſenden perſoonen van ſoodanigen voorſichtigheyt, die door haar ordren en verſtenden *inden naam van Majeſteyt den Coninck* mynen Heer ſullen ſtillen deſe beroerten, en de Portugijſen bevredigen in alles daar ſy mede zyn ingenomen, ſulcx zoo wanneer *ſy ſich niet ſullen willen onderwerpen* door ſoetheydt en goede manieren, *de ſelve ſullen dwingen door gewelt u Ed. tot haer leet-weeſen te gehoorſamen*, en dat geduurigh van nu voortaan onder hen blyve de onderdanigheydt die ſy hebben te hoopen van u Ed: goedertierentheyt, en onder ons de goede correſpondentie en bewijſen van vriendtſchap, die ick door Godes hulpe vertrouwe te ſullen continueeren en onderhouden werden tuſſchen beyde deſe Natien; als zijnde ſoo goede Vrienden. Onſen Heere beware u Ed: Perſoonen. Bahia den 19 Iuly 1645.

ſe vergrijpinge van de Gouverneur kan afgenomen werden, zijn intentie, om het daar toe te brengen.

Inde welcke miſſive/ en meer hier vooren gehoort/ zijnde de groote klachten van Portugeeſen/ over 't ontbieden van de Tapoyas/ en dat de ſommige hun daarom/ en geen andere oorſaecke tot de wapenen ſouden hebben begeven/ als ghesien kan werden uyt het volgende Extract van Reſolutie by de Hooghe Raden/ in 't ontbieden vande voorſz. Tapoyas genomen.

Extract

Extract uyttet Register der Resolutien van de Hooge Secreete Raaden in Brasil, *dato* 10 *July* 1645.

Den Vyant gebruyckt selfs Tapoyers.

ENde alsoo voor ons (seer slecht van Vivres voorsien wesende) niet geraaden en is, voor ten uytersten daer toe gedrongen worden, de Campange ende zijne commoditeyten te quiteeren, ende ons in onse Forten te laten sluyten, ende de gerevolteerde om ons met ghewelt daar toe te dwingen, haar niet en ontsien, *de Roedelas een Tapoyse Natie*, sorterende onder de Bahia *tot haar hulpe te gebruycken*, ende daar-en-boven de onwillige tot revolte, met dreygementen van de Galge dwingen, om de Wapenen tegens ons aan te nemen, waar over al gereets diverse by haar zijn doen ophangen, soo is met eenparige stemmen geresolveert, geen naarder middel by der hant zijnde *als een duysent Tapoyers*, van Jan Dewy tot onser assistentie te ontbieden, om die *tegen de aankomende macht van de Bahia*, ende der gherevolteerde Roodelaas te mogen setten, ende alsoo het Velt te mogen inhouden, *ende op dat deselve in't marcheeren, harwarts de gehoorsame Ingesetenen* in de Capitanien van Paraiba en Goyana *geen schade mogen aan doen*, is geraatsaam geacht, die boven om door de Matta na St. Laurens ofte Machiape te laten trecken, ende tot het beleyt derselve te gebruycken, Do: Aftetten ende Capiteyn Willem Lambertsz.

Voort belangende de Generale Destructie die dese Capitanie door derselver intocht ten platten Lande heeft te verwachten, dewijle doch de gerevolteerde alles naa haar nemen ende consumeeren, sonder de Goederen der Nederlanders, en die desen Staat toegedaan zijn, in 't minste te verschoonen, so is verstaan, dewijle wy de behoudenisse van dese Conqueste aan haar komste ten grooten deele achten gelegen te zijn dat by dese gelegentheydt die schade over 't hooft gesien worden, ende dat by aldien *men de gerevolteerde sonder de hulpe der Tapoyers, noch* binnen korten tijdt mochte sien te boven te komen, *wy d'selve aldaar noch konnen laten blijven*, maar dat het in aller maniere noodich is, dat deselve gereet en by de Wercken zijn, om de noot prefferende ons daar van te konnen dienen.

Ende dat de intentie van de Hooge Raaden niet en is geweest / door de voorschreve Tapoyers ofte onse Brasilianen / de ghetrouwe Portugeesche Ingesetenen eenigen overlast aan te doen/ kan oock claar gesien werden uyt de Instructie by d'selve aan haren Capiteyn Jan Blaar gegeven.

Instructie van de Hooge ende Secrete Raden van Brasil, *voor Capiteyn Iohan Blaar, zijnde geordonneert voor Commandeur van de Troepen, tot een expeditie te Lande Waart.*

HY sal besonderlijck voor gerecommandeert houden, *de Ingesetenen ten platten Lande*, die geene resistentie en doen, *niet te beschadigen*, maar die by haare Have ende Goederen als Onderdanen van desen Staat *te laten gerust ende stil sitten*, maar alle die hy met geweer ontmoet zal hy als Vyanden aentasten, ende sien te bemachtigen die geene die gerevolteert ofte geweken zijnde, pardon soude mogen versoecken, sal hy haar geweer af nemen ende herwarts senden, die op wegh bevrijdende voor alle overlast, gedaen op 't Reciffo den 29 Juny 1645.

Extract

Extract uyt een missive van de Hooge Raaden van Brasil , *dato* 4 *September* 1645 *geschreven aan de Vergaderinge van de xix.*

HEt schijnt dat den Coninck Jan Duwy difficulteert ons hulp toe te senden., *om dat hy bevint dat wy met hem, ten Reg arde van de Portugijsen niet wel eens zijn*, zijn ghegevoelen wesende , datmen alle Portugijsen sonder onderscheyt behoort om te brengen, *daar toe wy niet descenderen konnen.*

Desen dan dus staande is eyntelijck de revolte van de Inwoonderen uytghebroocken int lest van Mey/ende beginne van Juny 1645 ende den 28. July daar aan/ het principaal secours uyt de Bahia sterck ontrent 1800 man/ onder de Collonellen Martin Soares Morena / en Andre Vidal in Tamandare te Lande geset / en boven dien noch 4 Compagnien uyt de Bahia te Lande gemarcheert / behalven 't volck onder Camaron en Henricque Dias/ te vooren bedeckter wijse in Parnambuco ghevallen / voort zeylende de Vloote die de voorschreve 1800 man hadden overgebracht/ benessens de Schepen van den Admirael Generaal / Salvador Correa de Saa / t' samen 33 Seylen naar 't Reciffo/ alwaar te Ancker komende uytgeset / en naa Landt gesonden hebben twee Persoonen / om aan de Hooge Raden over te leveren de volgende Brieven.

Translaat *van de missive van Anthonio* Teles *da Silva Gouverneur van de* Bahia, *aan de Hooge en Secrete Raaden*

ICk hebbe bevel gegeven aan den Colonel Jeronimo Serrao de Paiva , Capiteyn Majoor van de Vloot (waarmede ick hem ordonneere *u Ed: ten dienst te staan*) dat soo haast hy gelant sal hebben *'t Crijghs-volck by hem tot u Ed: E: faveur versamelt* , terstont aan u Ed: E: desen tegenwoordigen sal hebben te bestellen , ende aan deselve uyt mijnen naam te presenteeren de macht hem mede gegeven ter dispositie van alle *hulpe ende assistentie die aan dien Raad noodich sal mogen zijn* , aan de welcke ick in dese occasie geerne soude betoonen , hoe gereet desen staat is, om in alle verdere gelegentheyt tot reductie ende stillinge van de qualijck bedachte Inwoonderen soude mogen komen te strecken , ick hoope dat door desen middel alles soodanich sal werden by geleyt dat u Ed: E: onbekommert sullen blijven , voor den tweeden oproer, ende ick met het ghenoegen, dat door mijne interpositie en tusschen komen geeffectueert sal worden , het eynde van u Ed: E: propositie nu laest my toegesonden.

Translaat *van de missive van den Gouverneur van de* Bahia *Antonio Teles da Silva by Andre Vidal aan de Heeren Hooge ende Secrete Raden, gesonden van dato* 21 *July* 1645.

IN conformiteyt van u Ed: schrijvens , ende daar op aan mijn gedane propositie door u Ed: Gedeputeerden Balthasar vander Voorde Raat van Iustitie,en Diderick van Hooghstraten,Capiteyn ende Commandeur inde Cabo St: Augustijno,waar door u Ed: gelieft hebben my te versoecken dat ic soude doen retireren de Troepen van Camaron en Henricque Dias , door de bequaamste demonstratie ende sterckste middelen dien ick konde, ende willende nacomen mijn gegevene antwoort, ende die ick oock by

geschrifte

geschrifte aan u Ed: hebbe gedaan , soo sende ick na de Capitanie in dese Armade de twee Colonellen Martin ende Soares Moreno, ende Andre Vidal de Negreiros beyde Persoonen aan wiens qualiteyten ende voorsienigheyt ick de substitutie van de mijne vertrouwt hebbe, met Macht ende ordre om aldaar te bevorderen de stillinghe van de ontstaane alteratien, eene gehoorsaamheyt waar mede u Ed: gedient ende gherespecteert behooren te zijn , tendeerende alles tot reductie van de seditieuse Inwoonderen aan welcke ick schrijve die bestraffende over de onbehoorlijcke manieren ende exces, waar op sy de Wapenen tegen u Ed: hebben in de hant genomen , ende op dat u Ed: moghen ervaren hoedanich u Ed: die van dit Gouvernement tot haren dienst hadden, soo hebbe ick haar geordonneert mede te nemen, genouchsame Crijghs-volck om int Velt *de halstarrige te onderwerpen en uyt dat Landt te verdrijven* , *die van hier mochten wegh gheloopen zijn* , ende ick vertrouwe in Godt dat door desen middel de ruste soodanich sal bevordert werden , dat uyt dese accidentale beroerte van de Ingesetenen sullen komen te resulteren, veele vaste ende levendige verbintenissen van onse wederzijtsche Vrientschap ende confederatie van onse beyde natie , Godt beware u Ed: Persoonen, Bahia 21 July 1645.

Translaat van een Brief van Antoni Teles Dasilva , Gouverneur in de Bahia, aan de Hooge en Secrete Raden van dato den 25 July 1645.

HEbbende ghedepescheert d'Armade , waar mede ick ghesonden hadde de twee Meesters, de Campo Martinho Soares Moreno, ende Andre Vidal de Negreiros, met den Colonel Ieronimo Sarrão de Paiva Capiteyn Majoor van de selve, om u Ed: E: te Water ende te Lande te dienen, willende gehoorsamen de propositien by u Ed: E: Ambassadeurs nu laast aan mijn gedaan , ende condescenderende tot de ernstige voorbede van de qualijck gedachte Inwoonderen , soo heeft het Godt belieft dat in dese Bahia is komen te arriveeren, Salvador Correa de Saa en Bonavides, Generael van de Vlooten van desen Staat, ende Raats-Heer in den Over-Zeeschen Raat van den Coninck Mijnen Heere, mede brengende de Vloote van Rio de Genero, van meeninghe die te convoyeren naa Poortugaal , doch ick begeerende te verdubbelen soo wel de qualiteyten van de Persoonen als de stercke van de Macht, *om die alle te employeren ende op te offeren tot den dienst ende besten oirboir van dien Raat* , soo hebbe goet ghevonden den gemelten Generaal van de Armadas mede na die Capitania te senden (zijnde een Persoon van soodanighe particuliere gaven ende meriten , dat den Koninck Mijnen Heere veel wercx ende estime van hem verweerdight te maacken) op dat hy door zijne Authoriteyt ende wijsen Raat die hy interponeeren sal, de voorschreve Inwoonderen helpe reduceeren , tot die stilheyt ende ruste daer ick haer in wensche te sien, onder de gehoorsaamheyt ende schuldige plicht van u Ed: E: aan wien ick hoope dat dese demonstratien voor genoeghsame bewijsen sullen, verstercken van mijne affectie, ende correspondentie van Vrientschap wegens desen Staat , alsoo uwe Ed: hier uyt konnen af nemen hoe grootelicx ick my ingagere, doende u Ed: E: desen bystant als een oprechte Vrunt ende Buurman ; Godt beware de Persoonen van u Ed: E: Bahia 25 Iuly 1645.

Translaat

Translaat van de Missive van de Generaal Salvador Correa Desaa D. Benavides, van dato 12 Augustus 1645.

ARriveerde in de Bahia de Hooft-Stadt van desen Staat, alwaar ick gekomen was tot Convoy van de Vlote van Rio de Genero, van meeninge zijnde by deselve oock die van de voorsz. Stadt te vervoegen, verstont ick dat advijs by uwe Ed: E: gesonden was aan den Gouverneur Generaal Antonio Telles Dasilva, noopende de alteratie ende Rebellie van de Inwoonderen des Lands, en dat de voorsz. Vloote reets afgevaardight was, onder Geley ende bewaringe van andere Schepen, in de welcke gesonden waren de Collonellen Martijn Soares Moreno, ende Andre Vidal de Negreiros by den Gouverneur op 't haastighste afgeschickt, de Inwoonderen door den selven doende versoecken ende belasten, dat sy sich souden gerust houden, continuerende met alle behoorlijcke onderdanigheydt onder de protexie daer in sy tot noch toe waren gheweest, uwe Ed: E: ordren ende Bevelen volkomentlijck naarkomende ende ghehoorsamende, ende alsoo daer op 't alderhooghste aen gelegen was, dat dese twee Vlooten sich conjungeren uyt vreese van de Vyanden van de Croone die in de Zeen van Spanjen op haar mochten passen, heeft den geseyden Gouverneur my versocht ende belast *uyt den naam ende van wegen den Koninck Don Ioan de* 4 mijnen Heere die Godt beware, dat ick dese Haven soude aan doen om te sien of ick de voorschreve Vloote van de Bahia soude konnen vinden, ende dat ick *aen u Ed: alle Faveur ende bystant soude bewijsen*, die uwe Ed: E: van my souden mogen versoecken, als een Dienaar van den Hooggemelten Heer Koninck, die niet onderlaten sal zijn, Ondersaten te beloonen die den Vreede ende alliantie met de Heeren Vereenighde Staten opgherecht, sullen hebben geconserveert ende helpen mainctineeren, ende op dat u Ed: E: 't selfde mede alsoo souden mogen verstaan, soo heeft den gemelte Gouverneur Generaal mijn mede gegeven, dese Brieven, welcke aan u Ed: E. (neffens die geene die mede hadde den Capiteyn Majoor, Ieronim Serrao de Paiva) sullen behandicht werden door den Capiteyn Dom, Martinho d' Ribeira, den Licenciaat Balthasar de Castilhe ende Andrade Auditeur Generaal van de Justitie over de Vlooten, aan welcke uwe Ed: E: soodanigh geloof gelieft te geven, als hare persoonen meriteeren, versoeckende dat u Ed: E: my terstont van haar believen willen berichten, ende desen Brief van den Gouverneur die reets eens gesonden is, aan de gerebelleerde Inwoonderen afvaardigen, Godt bewaare u Ed: E: Persoonen, uyt de Capitanie St. Pantalias, 12 Augustus 1645. was geteeckent Salvador Correa de Saa, Ebenavides.

Translaat van den Brief *van Ieronimo Sarao de Paiva, Capiteyn Majoor van de Vloote.*

DEn Heer Gouverneur, ende Capiteyn Generaal Antonio Telles Dasilva heeft my belast, dat soo haast ick gelant soude hebben, de twee Collonellen Martin Soares Moreno, ende Andre Vidal de Negreiros ick my in dit Recif soude begeven, ende aan u Ed: E: beschicken, den Brief die ick beneffens desen sende, waar uyt uwe Ed: E: sullen verstaan, dat soo wel *de voorschreve Mestres de Campo ofte Collonellen als ick gekomen zijn, om de Rebellien in desen Staat ontstaan te bevreedigen, ende den Inwoonderen te reduceeren tot haar voorige ruste*, ende soo als ick uytgeloopen was, uyt Tamandare hebbe ick bejegent den Heer Generaal Correa de Saa, E: Benavides tot den selven eynde

uyt de

uyt de Bahia gesonden zijnde 't welck my seer aangenaam is geweest, alsoo met zijn te-
genwoordigheyt ende assistentie, dit werck soodanigen uytkomste sal erlangen als wy
al te samen wenschen; onsen Heere bewaare u Ed: E: Persoonen veele Jaaren, uyt de
Capitania van de Bahia desen 12 Augusto 1645.

By dewelcke bovenstaande Brieven gesien kan worden / der Portugijsen valsche ende archlistige Handelingen / tot bedeckinghe van der selver boos ende Vyantlijck dessepn / om het Nederlants Brasil met verraat en gewelt te vermeesteren.

Want even op deselve tijt als dese Scheeps-Macht voor 't Reciffo was (apparent op d' uptkomste van eenigh verraat wachtende) ende ons onderwijlen met de voorschreve Brieven abuserende / heeft het voorschreve gelande volck in Camandare niet stil ghelegen / maar hun terstont te Lande inwaarts begeven / ghevoeght met Camaron en Henricque Dias / als oock met de Rebellen / en datelijck in plaats van ons te helpen / of ten minsten de verklaringe van de Hooge Raden op de presentatie van assistentie tegen de Rebellen af te wachten / hebbē de Forten van de Compagnie geblocheert / op-geepscht / en met gewelt als verraat verovert / doch al onder het wallighlijck pretext van assistentie tegen de Rebellen / alles als in t breede ghesien kan werden upt de Brieven / Sommatien en Capitulatien hier volgens geinsereet.

Translaat van den brief van Paulo Daconha Sotto Majoor, aanden Luytenant Commanderende in Serinhain.

ICk ben gekomen aan dese Engenho door last van de Heeren Gouverneurs Martin Soares Moreno, ende Andre Vidal de Negreiros, die niet mede en komen, alsoo zy besich zyn met volck te landen, sy hebben my voor uyt gesonden, op datter van de een zijde aan de andere geen schade soude geschieden, nochte dat zy aan u Ed: nochte u Ed: aan haar geen molestie souden doen, *ende by aldien u Ed: ondertusschen naar onse zijde willen komen, ofte gaan naar eenige andere plaatse* die 't haar believen sal, soo konnen u Ed: sulcx doen met myn Paspoort, alsoo de voornoemde Heeren Gouverneurs ghekomen zyn om te bevredigen dese ontstaande alteratien, Godt beware u Ed: in de Ingeniho van S. Antonio, den 2 Augustij 1645.

Translaat vande brief van Martin Soares Moreno, ende Andre Vidal, aan den Commandeur, ende by-hebbende volck in Serinhain.

V Ed: moet niet bericht zyn vande manieren van onse komste, ende derhalven verwonderen wy ons niet dat u Ed: sich in de wapenen begeven heeft, de Heeren van den Hooge Raat hebben een Ambassada gesonden aan den Generael te Water ende te lande Antonio Teles Dasilva over de alteratien die de Portugijsen in dese Capitania hadden gemoveert, versoeckende dat zyn Ed: deselve door zyn interventie, ende Wapenen wilde doen stillen, in welcke hy geerne heeft geconsenteert, op dat de Heeren van den Hoogen Raat wel gedient, ende onse Portugeesen niet qualijck getracteert
souden

souden zyn, buyten haare huysen ende Familie, tot welcken eynde wy gesonden ende gearriveert zyn aan dese Engenio van Rio Formoso, waar van daan wy op ons vertrek staan om u Ed: te gaen besoecken, ende te ordonneeren in goede vriendtschap, het gene wy geresolveert hebben ten meesten orbaer van de intentie die wy door Placcaten op diverse plaatsen aangeslagen, bekendt hebben gemaackt, waar af wy oock een aan u Ed: senden dat aan de Kercke van Serinhain sal werden geaffigeert, u Ed: gelieve dit alsoo te verstaan ende in dese maniere zyne wapenen suspenderen, op dat onse Soldaten geen misvertrouwen en krygen, alsoo wy door de genegentheydt waar mede wy u Ed: konnen dienen, vry een beter onthalinghe verhoopen, ende oock dat met de vrientschap die u Ed: ons sal doen, uyt goede vrede ende beleeftheyt, de oproerighe Portugeesen mogen bevryt werden, alsoo de bevredinghe aan haer gereserveert sal blyven, soo als wy vastelijck verstaan, u Ed: verseeckerende dat uyt hen contrarie deses een groot misnoegen aan de Heeren vanden Hoogen Raat sal gegeven werden. God beware u E: uyt de Engenio van Rio Formoso, den 4 Augustij 1645.

Resolutie van 't Guarnisoen in 't Fort aan Serinhain, om met den vyant te tracteren.

ALsoo den tegenwoordighen staat deser plaatse soodanigh is, gelijck als volght, te weten dat wy van alle kanten beset, geblocqueert ende beslooten zyn van groote ende meenichte van troepen van 's Vyandts Soldaten, waer over Commanderen Martin Soares Mareno, ende Andre Vidal de Negreiros, gekomen uyt de Bahia de Todos os Sanctos met een groote Vloot Schepen, ende deselve ons soodanigh hebben beslooten dat wy weynigh soldaten tot onse defentie hebben, wy qualijck zijn versien van kost, principalyck dranck, waar van den wegh om het bekomen den vyant ons heeft benomen, oock alreede veele vryeluyden aan des vyandts zijde gegaen, die alle onse secreten ende sterckten bekent zyn, oock zoo hebben wy in twee maanden geen advijs van onse troupes, ofte van de Heeren Hooge Raaden bekomen. Niet tegenstaande wy haar Ed. dickwils onse slechte gelegentheydt hebben bekendt ghemaackt, soo dat gheen apparentie is van eenigh ontset te verhoopen, soo willen wy ons selven in geen bloet-badt werpen; Maar goet gedacht met onsen vyant die ons nu tot twee reysen heeft doen versoecken, te accorderen, ten aansien dat wy meerder dienst doen aan de Compagnie ons tegenwoordighe volck met onse troupen, die swak zyn te Conjungeren, ende den vyandt gesamenderhandt het hooft te bieden, als ons selven in perijckel van lyf ende leven te stellen; over sulcx consenteren wy alle ondergheschreven in alle accoorts Articulen, die uyt onsen naam den Schout Cosmo de Moucheron, ende Ian Paul Jacquet hebben gemaackt met de voorschreve Martin Soares Moreno, ende Andre Vidal; ende was onderteeckent by alle de Officieren in 't Fort van Serinhain,

Translaat van gestipuleerde Capitulatien, ende aangenomen accoort by de Heeren Gouverneurs Martin Soares Moreno, ende Andre Vidal de Negreiros, opgerecht met den Heer Samuel Lambertsz. Commandeur van dese Stadt Serinhain, ende den Heer Cosmo de Moucheron, Capiteyn van het vrye Volck.

EErst ende voor alle maacken de Heeren Gouverneurs bekendt hoe dat zy in dese Provintie gekomen zyn, *op het versoeck van de Heeren vanden Hoogen Raat*, om te

stillen

ftillen ende te bevreedighen de alteratie gemoveert door de Portugeesen Inwoonderen van de selve, zoo ist dat zy ordonneeren ende toestaen de beslootene Articulen ter tydt ende wijle dat zy sich sullen vertoonen aande Heeren van den Hoogen Raat, ende met de selve besluyten, 't geene geraaden sal wesen, ende zyn de naarvolgende:

I.

Eerstelyck soo sullen de Officieren Samuel Lambertsz. ende Cosmo d'Moucheron met hare Soldaten uyt het Fort ende vaste Huys vertrecken, met hare Vaendels ende Wapenen, brandende Lonten, Bal in de mont ende uytgestreckte Vendel tot het huys toe, waar van daan zy haar reyse sullen aannemen.

II.

Dat zy op den gantschen wegh die zy sullen passeeren, sullen dragen hare Deghens ende Vendels, ende dat de Heeren Gouverneurs haar sullen doen convoieren, door een ofte meer Capiteyns, op dat haar Persoonen, Familie, ende goet verseeckert op het Recif mogen komen.

III.

Dat zy aan Cosmo de Moucheron sullen doen restitueren alles wat hem ontnomen is, ende bevonden sal werden syne te wesen met alle punctualiteyt.

IV.

Dat zy sich oock verbinden met d' Inwoonders van dese stadt, ende Insonderheyt de Camara te wege te brengen dat zy niet gedencken sullen aan eenig woort, werck, spot ofte schandael, dat soude mogen gepasseert zyn, verbindende sich aan de Nederlanders die begeeren te blyven, te laten in de possessie van haar goederen, zoo als zy de selve te vooren besaten, ende al of zy Portugeesen waren, genietende alle Privilegien die zy gauderen, sonder sich noyt te bemoeyen met haren Godts-dienst, met verstandt nochtans dat zy geene Predicatien sullen houden, noch nalaten sullen aan de gheheylighde plaatsen te bewijsen alle behoorlick respect, dat zy oock hare schulden sullen konnen invorderen, ende haren handel dryven, als de Portugeesen selfs, ende datmen haar noyt dwingen sal Wapenen te nemen tegen de Heeren Staten van de Vereenighde Nederlanden.

V.

Dat de Heeren Gouverneurs haar vaartuygh sullen geven om haar met hare vrouwen, familien ende kinderen, ende goet over te brengen, convoyerende haar altoos met soodanige persoonen, die haar bevryde voor onse armade,

VI.

Dat den Commandeur ende Capiteyn aen *ons sullen overleveren alle Brasilianen* met hare Vrouwen ende Kinderen als Ondersaten, die zy zyn van den Coninck Don Ioan den IV. die Godt beware, ende dat aan de discretie vande Heeren Gouverneurs gereserveert

erveert sal blyven de cortosie die den voorsz. Commandeur ende Capiteyn, ncopen-
le deselve aan ons versocht hebben.

VII.

Dat zy op dese voet *het Fort* met de vastigheyt, ende 't geene daar in is *sullen hebben ver te leveren* na den middag ten twee uuren voor Sonnen-schyn, mede nemende noot-vendige provisie tot haar Voyagie die sy doen sullen so menichmaal, ende so haastals y sullen beginnen. Ick Allicxe Autunes hebbe dit gemaackt, ende ick Francisco Bra-o Deseynbergoder hebbe het onderteeckent, Mattin Soares Moreno. Andre Vi-al de Negreiros, Alvaro Fragoso d'Albuquerqur, Den Vigario Mel Rebello Diogue Dasiiveira, Gelopes Laurencio Ferera Betencoz, Hippolito Alonco de Verosa, Seba-iano de Genemaneis.

Advertentie ende advijs van het gepasseerde in Serinhain gedaan, door my Cosmo de Moucheron aan 't Collegie der Edele Heeren van den Hoogen ende Secrete Riadt in Brasil.

ANdre Vidal de Negreiros ende Martin Soares Moreno, so zy haar intituleerden, zijn Gouverneurs van dese Landen ende militaire Troepen die sy mede ghe-racht hebben, uyt de Bahia de Todos os Sanctos zijn aan Lant gekomen, den 28 July an Tamandare een Visscherye leggende tusschen de Revieren Una ende Formoso, erck ontrent 1800 Soldaten, waar onder veele Officieren, Reformades met goet ge eer, behalven dit volck zijn vier Compagnien Soldaten uyt de Bahia te Lande geko-nen, als mede Camaron en Henricque Dias, die haar langen tijdt ontrent Porto Cal-o ('t welck noch geblocqueert is) hebben onthouden, ende twee dagen nae 't arri-ement van des Vyants komste in Serinhain zijn gepasseert door de Ingenio van Da-iel de Haan, weete niet hoe sterck zy geweest zijn, maar Henricque Dias is in Serin-ain geweest, geduurende onse belegeringe, ende is aldaar gesproocken, tot daar toe egeerden, de Inwoonders vermelt geen kennisse van de voornoemde Camaron ende Henricque Dias te hebben, 't welcke de daat contrarie heeft doen blijcken.

De Gouvernadores hadden voor uyt gesonden den Capiteyn Paulo da Conhasotto Majoor, die ons datelick tot zyner aankomste in d'Ingenio van Iaacques Peres dede eyssch en, volgens syn missive gesonden aan de Commandeur Samuel Lambertsz. aan Ed: gelevert, met de Copye van 't Antwoordt. Den anderen dagh heeft dito op ons eavanceert, met noch andere Compagnien soldaten ende Boeren, voor wien dat Ge-eer met haar Vloot om 2000 man te Wapenen was mede-gebracht, hebben ons ontom besingelt, de Fonteynen, Revieren, ende andere plaatsen om water te halen, af-eeden. Middelerwijl hebben de Heeren Roelant de Carpentier, en Daniel de Haan Paspoort, en Salvo Conduyt van de voorsz. Gouvernadores genomen, die als oen besich waaren aan strant om haar Volck te desembarqueren, hebben oock de oornoemde Heeren Carpentier, en de Haan ons doen aanseggen, dat den Vyandt root Geschut hadde doen lossen, ende in zyn Carpentiers Berck de Reviero Formoso vas opgevoert, vyf dagen naa de komste van Paulo Dacunha is des Vyandts macht in om Serinhain gelogeert, deselve in volle Batalie staande ons doen op-eyssen, volgens de Docu-

de Documenten by den Luytenant als doen Commanderende in Serinhain aan u Ed overgelevert.

Naar onse overleveringe, de Gouverneur met my discoureerende ende ick haa seggende *dat dese daat niet correspondeerde met het geene dat sy in hare mandamenten end Brieven te kennen gaven, te weten, dat sy quamen om te slissen, dese beroerte by de Portuges Inwoonderen gemoveert*, op 't versoeck van u Ed: gelijck sy te kennen gaven, inde voor reden van de Capitulatie met ons gemaeckt, gaven my daar bedriegelijcke ende vercierde antwoorde op, bedeckende haare intentie met te segghen, sy wilden hant houden den pays die haar Coningh met de Hoogh Moo: Heeren Staten Generaa hadde gemaeckt.

Naderhant hebben sy haar absoluyt in alles aanghestelt, als of sy Meesters van Landt waren, te weten, Vangende Persoonen onse natie toegedaan, informatie nemende van Portugesche vrouwen met Hollanders getrout, civile sententien uytsprekende ende ter executie doende stellen gelijck aan my ende andere is geschiet, doende my verkoopen Slaven voor een vierde part van de waardije, waarmede ick my contenteerde om niet verder geplaacht te werden, *executerende ter doot drie-en-dertigh Brasilianen tegens haare gegevene belofte*, om deselve te houden, seyden dat deselve storven, door hare feyten die sy seyden 't selfs bekent hebben, maar wy moeten het daer voor houden dat het is geschiet tot contenteeringe van de Inwoonders, alsoo deselve een requeft vol klachten tegens de Brasilianen hadden geteeckent ende overgegeven, de rest van de Brasilianen zijnde in de dertigh, zijn overgebleven ende gegeven aan de Officieren om Bagagie te draghen, de Vrouwen zijn aan de Inwoonders uytgedeelt niet als Slaaven maar als Vrye, *verstelden de Regeringe*, maackende Capiteyn ende Alcaide mor van die plaatse Alvaro Fregoso d' Albuquerqur nemende in haar dienst een Fransman die gedurende onse Belegeringe was met syn geweer overgelopen, genaamt Franchoys de Latour, maackende deselve Capiteyn van ontrent 40 man soo overgeloopene als naar 't accoort in haar dienst genomen, met een Tractament van 120 gul: per Maant, *maackende van de Boeren, ofte Portugeese Inwoonderen drie Compagnien*, onder Capiteyns Perdro Fregoso, Inasio Ferera ende Manuel de Melo, welcke Compagnien in Serinhain geinquartiert zijn, en aldaar de plaats bewaren, *hebben ook twee Compagnien Boeren in Una gemaeckt*, welcke in Serinhain hebbe gesien, *maar vertrocken met andere Compagnien naa haar Leger*, hebben in Serinhain gedoopt 2 Ioden, zijnde Inwoonders van Una, genaamt Jacob Franco, en d' ander Isack Navarro Goutsinit, en Fine, *in alles haar aanstellende als Heeren ende Meesters, van 't Landt*, ick verwondert, verbaast ende bevreest zijnde over soodanige Actien, verstoute my te vraagen aan de Desembargador en Auditeur Generaal Francisco Bravo, hy my wilde de vrientschap doen, en doen my eenige openinge van dese saacke, want ick siende hare proceduyren, hadde voor desen geseyt, ick wilde wederom komen om mijne Goederen te besitten, 't welcke de Gouverneurs geloof gevende, hadden tot dien eynde een paspoort gegeven, dat in den tijdt van een loopende Maant, niemant mijne Goederen soude beschadigen, waar op my de voorschreve Francisco Bravo seyde, Vrient verliest u Goederen niet, want ick verseeckere *u het Landt sal ons zijn*, en de tijdt sal het getuygen, ghy weet onse starckte te Water en te Lande, ende den kleynen wederstant van d' uwe, oock soo versekere ick u uyt Hollant geen secours sal komen, soo dat ick u rade uyt de eene Belegeringe gekomen zijnde, naa d' andere niet te vertrecken, ende soo ick hem niet geloofde (hoewel

Is dit niet fray de Inwoonderen tot rust ghebracht.

wel hy ſulcx ſwoer by zyn Habito de Chriſto) ick konde het de Heeren Gouverneurs ſelfs vragen, 't welck my goet dochte naarder te inquireren, alſoo ick vermeynde het ſelfde ſoude ſtrecken tot welvaaren van deſen Staat , ende ons aller gemeen welvaaren.

Heeft my oock de voornoemde Franciſco Bravo onder andere reeden, die hy met my hadde tot verheffinge van haar Macht geſeyt, dat die Inwoonders van Rio Genero een Vloot hadden uytgeſonden met 1500 man naar Angola om 't ſelve wederom te conqueſteeren, ende dat de Inwoonderen van de Bahia *tot deſen aanſlagh om Braſil te winnen*, hondert duyſent Cruſados in contant gelt hadden gecontribueert, oock dat de meeſte part van haar Vloot, waaren particuliere Scheepen meeſtendeel vrywillige, en ſommige met dwanck tot deſe aanſlagh gepreſt, ſoo hebbe dan de voornoemde Andre Vidal aangeſproocken drie dagen voor ons vertreck, want alſdoen vermeenden wy te vertrecken , maar wierden opgehouden per foute de Barcquen niet gereet waren, vragende of zijn E: yets geliefde te Commanderen, alſo vermeynden te vertrecken, gaf my tot Antwoort my alleen woude ſpreecken, ende my in een zijde Camer treckende vraagde my, of hy my yets mochte toe vertrouwen, daar aan gelegen was, ende my grootelijcx ſoude proffyteren , ick ſiende tot mijn deſſeyn gekomen te zijn , om hare aanſlagen ende intentie te weten, Antwoorde hem jaa : ende dat ick bereyt was zyn E: dienſt te doen, ginck voorſtellen de kleyne Macht van de Compagnie , het weynich credit dat zy in Hollant hadden , *ende dat zijn Coninck aſſurantie gedaan was*, geen ſecours uyt Hollant ſoude comen, tot voordeel vande Compagnie, naar welcke reden hy Vidal eyndelick uytberſtende ſeyde, *dat ſy 't Braſil uyt handen vande Comp. ſouden nemen, ofte dat ſy al te ſamen daarom ſouden doot blijven*, maar hy vertroude dat ſonder bloetſtortinge te bekomen, alſo ſy vermeynden ter Zee en te Lande alle Proviſie paſſen af te ſnyden ende uyt te hongeren , beloofde my over ſulcx Goude Bergen , dat ick ten dienſt van zijn Coninck ſoude ſien de militaire Officieren in de Forten rontſom het Recif leggende te corrumperen, ende met groote beloften aan haar zijde te trecken, op dat hy Vidal door de voornoemde Officieren de Forten in handen mochte krijgen en bekomen, waar op geantwoort hebbe dat ick mijn beſte daar in wilde doen, vorder vragende of ſy al eenige Officieren tot haar devotie hadden , repliceerde my neen, maar dat ſy geen diligentie daar aan hadden geſpaart, ende geloofde als nu wel yets ſoude konnen effectueeren ten aanſien van haar groote Macht , ende de groote recompenſen die ſy doen wilden aan de gheen die haar eenighe Forten overleverde ofte daar in behulpſaam waren , ſeyde my oock in paſſant Capiteyn Hooghſtraten wilde aanſpreecken tot overleveringe van 't Fort van Pontael , wien ſy in de Bahia daar over al hadden aangeſproocken, maar niets hadden konnen verkrijgen, ende als ons daar naar wiert aangeſeght, dat wy al te ſamen over Zee ſouden gaan , riep my Vidal en ſeyde my dat hy ſoo veel wercx van 't Pontael niet maackte , maar dat ick diligentie ſoude doen om te verkrijgen de Forten van 't Reciffe , ende dat d'andere Forten daar naar van ſelfs ſouden moeten volghen , op welck vertrouwen van haar dienſt te doen (daar God de Heere my voor bewaare) hebben ſy aan onſe Nederlanders die daar ſyn blijven woonen, alle corteſye ende Vrientſchap getoont, my oock ten deele betalende 7 Koeyen, die haar eerſte Troepe hadde genomen ende gegeeten , en vijftigh ſtucken van achten , my oock beloovende alle mijne roerende Goederen te reſtitueeren , het welck de Gouverneurs niet hebben konnen naar komen, alſoo de Inwoonders die tot mijnen Huyſe St. Bras hadden geſtoolen, gerooft, gebrant ende verduyſtert, ſoo dat

 alles

alles wegh is geweest, ende alleenlijck vijf Negerinnen ende twee Negros hier hebb
méde gebracht.

Den Vyant heeft in Serinhaim by de vijftigh Karren met Ammonitie van Oorlogh soo Cruyt, Loot, Lonten ende andersints laten brengen, ende daar van is het met ge preste Negros naar haar Leger ghevoert, 't welck alsdoen geseyt wiert in Pojuca t wesen,

Hebben mede-gebracht verscheyde Geestelijcken, te weten, twee Iesuyten vie Franciscanen, vier Carmeliten, ende noch eenige Mis-Papen, ick hebbe gesien dat *in d Commissie* van Aluaro Fregoso de Alluquerque wiert gestelt, dat sulcx geschiede te eeren Gods, voort-breydinge van de Catholijcksche Roomsche Religie, ten dienst van de Koninck, ende tot haarder aller liberteyt ende verlossinghe, ick hebbe oock van diverse Portugeese hooren seggen, *dat soo haar aanslagh van 't Landt in te nemen, ende ons daar uyt te jagen misluckte*, dat sy als dan van meeninge waren alles te destrueeren ende te verbranden, op dat wy geen vruchten noch proffyten meer van de Landen souden hebben te trecken, ende dat sy lieden met Vrou en Kinderen al te samen wilden na de Bahia trecken.

Dit is Ed: Heeren 't geene my bekent is van des Vyants aanslaagen, hebbe volgens mijn Eet en schuldige plicht u Ed: alle het selve willen bekent maacken, op dat u Ed: haar daar van souden konnen dienen tot meeste dienste van de Compagnie en desen Staat, was onderteeckent C: de Moucheron.

Terwyle dat dit passeerde/ Approcheerden de andere meeste macht na de Cabo S. Augustijn / om deselve plaetse (die al langhe te vooren door den Verrader Hoochstraten aen den Gouverneur vande Bahia / was vercocht) te ontfangen/ schrijvende tot dien eynde als volcht.

Brief van Andre Vidal aenden Majoor *Hoochstraten inde Caap* S. *Augustijn.*

GEdenckende aan het woort dat u Ed: ons gegeven hebt in de Bahia, ende aan 't gene van den Capiteyn vander Ley, toe geseyt aan de Gouverneur Ioan Fernande Viera, ende den Capit. Ioan Gomes de Melo, worden wy meer geanimeert inde intentie die wy voor hebben, want noch u E: noch Capit. van der Ley niet en connen manqueren aan de verbintenisse ofte gedane belofte, waar mede sy ons soo hooglijck hebben geobligeert, wy zijn in dit Landt gearriveert met 3000 man uytgelesen schoon volck, ende een van de twee Armaden, terwijle d' andere noch niet en komt, die destich wel gewapent is, ende u Ed: nu hebt sien passeeren, waar mede ick hoope dat nu bevryt sullen wesen dese arme Ingesetenen, also wy ende sy seer begerich syn om u Ed: te sien in ons Compagnie om deselve te minnen ende eeren, met de ghenegentheyt die u E: wel bekent moet wesen, *versoeckende dat u E. doch niet bedorven en willen zijn*, want wy u E: belooven te houden ende te presteren, alle wat Ioan Ferdinande Viero, ende Ioan Gomes de Melo u Ed. hebben gepresenteert, ende van mynent weghen beloove ick U E. verder te doen alles wat U E. sal begeeren, ende beloove
myn

myn woort te volbringen, sonder in eenigh poinct in gebreecke te blyven, ende aande Inwoonderen die daer zyn, sullen wy Paspoort geven, ende alle haer goet, ghelijck wy in Serinhain gedaen hebben aen den Commandeur, Schout, Carpentier ende alle andere die sich op sicht van onse macht hebben overgegeven, het welck ick verhoopen wil dat U E. oock sullen doen, ende om vast te stellen de maniere waer op men handelen sal, so gaat derwaarts Ioan Gomes de Melo, aan wien wy dese sake alleenlyck vertrouwen gelijck U E: my geseyt hebt, om deselve terstondt in 't werck te stellen, ofte dat wy andersins moghen resolveren wat ons goet duncken sal. Ende ondertusschen beware Godt U E. veele Iaren, S. Antonio de Cabo 13 Augustij 1645.

Waar op 't overgeven volghende / is daar op by de voorschreve Moreno een expressen aan den Gouverneur van de Bahia afgeveerdight met schrijven als volght.

Missive van Martin Soares Moreno, *een van de Colonellen uyt de Bahia, gheschreven aan den Gouverneur van de Bahia, dato Cabo S. Augustijn den 6 September* 1645.

OP huyden zynde Sondagh den 3 van desen tegenwoordige maant, heeft ons God de genade gedaen van te stellen in 't besit van dese sterckte vant Pontael *welcke in genomen is* by den Mestre de Campo Andre Vidal de Negreiros, ende is Godt soo goedertieren dat ons daaghs daar na 's morghens heel vroegh toe quam het gelt dat u Sa. aen ons hadde ghesonden met den Wyn, die u Sa. my vereerde, waar mede ick getracteert hebbe dese vrienden, die ick als noch vergaste. Wy hebben eenen treffelycken koop gedaan, vermits wy behalven de plaatse, haven ende gheschut oock ghekocht hebben, het schoonste volck dat sy heden daaghs hadden, ende sal dit dienen tot een exempel van alle andere, om sich mede met alle gemack en gevoeghlyckheyd *over te geven.*

Ioan Ferdinande Viera heeft ons op Saterdagh 's avonts gesecoureert met ontrent 4000 Ducaten in geldt van de Inwoonderen versocht, al-hoe-wel met gewelt, maar het heeft ons soo wel te passe gekomen, nu sullen wy handelen van dese plaatse wel te Fortificeeren, ende u Sa. heeft eene have soo goet als die van 't Reciffe, ende hier mede wil ick u Sa. niet meer moeyelick vallen.

Na dat zy 't Fort overgegeven hadden quam hun eene Barque van 't Recif tot secours die al hoogh in Zee was, ende wy sonden op de selve uyt den Capiteyn Barreins met een ander die hun te vooren af genomen was, ende dedese overgeven met 35 man die daar op waren, ende wiert hun daar in gesonden Cruyt, Loot, ende Kooghels die met Gods hulpe nu wel voor ons sullen komen. Ick versoecke op u Sa. seer vriendelijck dat by aldien eenigh persoon met *het advijs van dit succes van 't Coninckrijck gesonden wierde*, daar toe geemployeert magh werden den Capiteyn Damio de Lancois, want het kan lichtelijck gebeuren *dat zyn Majesteyt hem enige vereeringe doe, ende eere bewijse.*

Wy zyn nu den sesten van dese Maent, ende gisteren avont bequamen wy tydinghe dat onse Vloote onder Ieronimo Serrão de Paiva geloopen was in Tamandare, vreese

grootelijcx dat de Schepen die uyt het Reciffo gekomen zyn , hem sullen aanransen ende ontstellen, daar wy nochtans hem ontallicke reysen gewaarschout hebben, dat hy naar dese Reede soude komen, om sich te setten. Capiuara is over landt gegaan, ende is voor by die voorsz. Haven gepasseert, 't is apparent dat hy hem kennisse sal gedaan hebben dat wy meester waren van 't pontael, ende by aldien zy haar hier binnen willen begeven; so mogen sy het doen, soo niet loopt het tot haare verantwoordinge. Men zeght dat haar het Schip van den Bisschop ontbreeckt , ick en weet niet of hem wel eenige Poppen inde kop mochten ghekomen zyn van Salvador Correa te gheleyden. U Senhora is grootelijcks gehouden aan den Sergeant Majoor Dideriek van Hooghstraten ende d'andere Hoofden. Wy hebben aan hem belooft eenen Comenda de Christo, u Senhora gelieve my de vriendtschap te doen, ende hem deselve van wegen Sijne Majesteyt te confirmeeren met alle mogelijcke korthcydt, alsoo hy sulcx merireert , ende hy seght dat hy hier mede niet ophouden sal , ende dat hy ons volghen wil, en veele diensten doen aan Syne Majesteyt die God beware, wy hebben hem hier te vreden gestelt met eenige andere kleynigheden, daar wy u Senhoro af sullen adviseren.

Den Ritmeester Gasper van der Ley heeft oock veel te wege gebracht, gelyck oock alle de andere getrouwt met Portugeesche vrouwen, gelyck wy u Sa. sullen adviseeren, desen seggen zy dat in zyn landt een gequalificeert persoon is, wy hebben hem belooft een Comendo de Christo met een vereeringe van hondert Milrees 's jaars die hy begeerde voor een van zyne Soonen. U Sa. gelieve onse beloften effect te laten sorteren alsо zyne Soon is van dese Portugeese Juffrouw, ende heet den outsten Ian vander Ley, ende den jonsten Gasper van der Ley : ende voor een van beyde begeert hy dese vereeringe, de reste zyn in hare huysen, ende soo haast zy komen, sullen haar accommoderen, ende u Sa. advyseeren van alles dat wy met haar sullen handelen, 't zyn alle Persoonen van groote importantie en *getrouwt met Portugeesche Vrouwen, 't welck ons in dese wel te passe gekomen heeft* , ende u Sa. gelieve sich voor wel gedient te houden, Ioan Ferdinandos Viera geeft meer in een uur als ons het puntal gekost heeft , hy is inde Vergea, ende wy hier in 't pontael ter tydt ende wijle dat wy alles in ordre sullen hebben gestelt. Capiuara is 3 daghen geleden vertrocken overlandt, en 't kan wesen dat hy eer daar sal syn als dese Barque die Godt in vrede laat Arriveren, ende beware u Sa. veele jaren tot beschenninge van desen heelen staat, van den Bergh van Nazareth. 6 September 1645. geteeckent Martin Soares Moreo.

Blijckende uyt alle 't voorschreven dat de expeditie van dit volck en Schepen niet geweest is om d'Inwoonders te reduceren onder de Hollanders maar (die van Poortugaal de ongelegentheydt vande West-Indische Compagnie waarnemende) om gansch Brasil te recouvereren en wederom aen de Croone van Poortugaal te brengen, zo als voor 't vertreck vande voorsz. macht uyt de Bahia genoeghsaam te kennen wierde gegeven in eenige openbare Speelen, aldaer opgerecht ter eeren van Antonio Telles da Silva als Restaurador de Brasil.

En dat dit 't desseyn zoo wel van Poortugaal, als van die vande Bahia geweest is, blijckt ghenoughsaem uyt de volgende Missive geschreven aan Salvador de Correa, Admiraal van des Coninckx Vloote, om daer, namelijck, op de Custe van Brasil, te verblijven soo lange het Exploit soude duyren,

Brief

Brief van den Coninck van Poortugaal aan Salvador Correa De ſa, Admiraal van zijne Vloote op de Cuſt van Braſil.

SAlvader Correa De Saa: en Benavides, ick den Koninck ſende u mijn groet, by aldien terwijl ghy u aldaar in dien Staat noch onthout eenich advijs mochte komen van *dat de Vyanden van deſe Croone denſelven ſeeckerlijck ſouden willen aantaſten*, ende den Gouverneur Antonio Telles da Silva u quame te verſoecken, ſoo ſult ghy u aldaar laten verblijven ſoo lange als *het exploict* ſal duyren, en ick vertrouwe u dat ghy het ſelfde ſult doen, alwaar 't ſchoon ſonder *deſe mijne ordre* by aldien u eenige reden ofte oorſaack voor quam die ſulcx vereyſchte, geſchreven in Alcantura den 9 May 1645. Geteeckent den Koninck, 't opſchrift luyde by den Koninck, aan Salvador Correa in De Saa: Raats-heer in den Over-Zeeſchen Raat, en Generaal van de Vloote van den Staat van Braſil.

Ten tyde van 't ſchryven van deſen Brief was alles in Braſil in ruſten de vrede, de Comp. gnenoeghſaem ongelegentheyt en geen bedencken ter wereldt van eenige vyandſchap.

By dit woort exploict wort klaar genoegh te kennen gegeven dat de teijck in 't werck geſtelt de exploict van de Rebellen en die van de Bahia is geweeſt de volkomen ordre by deſen Brief gegeven.

Brief vanden Gouverneur van de Bahia Antonio Telles da Silva, aan de voorſchreve Admiraal.

DE Collonellen ende Capiteyns Majoor vande Vloote hebben my geadviſeert, den goeden voorſpoet waarmede ſy aldaar gearriveert waren, 't volck aan Landt geſet hadden ende begonden te marcheeren, om de onruſten aldaar in de Capitania ontſtaan te ſtillen, een geluck 't welck ick haar t' eenemaal verſeeckere met de protexie van deſe tweede Vloote, waar aan ick verſtaa te hangen de proſperiteyt die men ſoude mogen wenſchen van dien tocht, per een Carvelle die hier van Liſboa gearriveert is, hebbe bekomen een Brief, die nevens deſen gaat van zijne Majeſteyt die Godt beware, brengt vorders geen nieuws van importantie: aan Juffrou Dona Chatarina, kuſſe ick de handen menigh-werven, Godt beware u Ed: Bahia 17 Auguſty 1645. Was geteeckent Antonio Telles da Silva, en 't opſchrift luyde aan Salvader Correa, en Benavides vanden Over-Zeeſchen Raat van zijne Majeſteyt, Generaal van de Vlooten van deſen Staat, die God beware, onderſtont vande Gouverneur ende Capiteyn Generaal te Lande, van deſen Staat Braſil.

Extract uyt een Brief van Simao de Vaſconcelles Ieſuyt in de Bahia, aan Salvador Correa de Saa, &c.

HIer is niet ſonderlincx nieuws, dan dat een yder op 't hooghſte verheught is over de tydinge van ſoo goede beginſelen aldaar, den Heer Gouverneur Antonio Telles da Silva was heel wel gecontenteert over u Ed: ſchrijven, ende verſekert hem dat u Ed: *in dat exploict* ſal doen, volgens zijn *groote dapperheyt en couragie*, ende ick vertrouwe vaſtelijck dat u Ed: ten aanſien van deſe Heeren niet gedencken en ſal aan eenighe omſtandigheden van minder achtinghe, later maar geluck toe ſlaan, alſoo ick u Ed: veele voorſpoets wenſche, Bahia 18 Auguſty 1645. Was geteeckent Simao de Vaſconcelles, ende luyde het opſchrift aan Salvador Correa de Saa &c.

Extract uyt een brief van Iorge de Sousa, geschreven uyt de Bahia, *aan Salvador Correa Deesa*

ICk ben tegenwoordich noch redelijck gesont, ende seer wenschende dat u Ed: *in dis conqueste alles soo* wel mach succedeeren, dat den mont van alle achter-klappers ende quaatspreckende menschen magh gheſtopt werden, waar af ick nu niet meer en segge om dat den tijdt my sulcx niet toe en laat, my is oock *voor seecker verklaart dat in dese Barcque ordre gaat van zijne Majesteyt, waar by u Ed: belast wort sich* aldaar noch eenigen tijt op te houden, ende geloove dat u Ed: derhalven wederom naar dese Stadt sal komen, inde welcke u Ed: my wel lichtelijck noch sal vinden, by aldien de komste van u Ed: sal zyn in den beginne van October, Bahia 16 Augusty 1645. u Ed: Slaaf, Geteeckent Iorge Desousa.

Item kan het voorschreven dessein oock gesien werden uyt den Brief van den Gouverneur vande Bahia / aan Ieronimo Serrao de Paiva / luydende deselve als volght.

Copye van eenen Brief van den Gouverneur van de Bahia *Antonio Telles da Silva, aande Capiteyn Majoor vande Armade, den Colonel Ieronimo Serrao de Paiva.*

ICk heb u E: Brief gesien die my seer verblijt heeft wegens 't geluck van den *stryt-dagh* ende Landinge van ons Volck, maar my is leet geweest de klachte die u Ed: my doet van 't mancquement van Zee-volck, want my dochte dat alle de Schepen daar mede genoeghsaam versien waaren.

Den Schipper van dese inbarqueeringhe heeft my ghesēyt dat de Huys-vrou van Salvador Correa hem in zijne Capitania geseyt hadde, (schier als om my 't selve te doen seggen) dat sy luyden wegh gingen omme in de straf heyt der Zee te blijven, ende dat *ick in vreughde met de Glorie van Parnambuco te doen restaureeren, soude deur gaan,* gevende hier mede te verstaan 't gene gelaten wort te insereren, 't welck ick niet en geloove haar geseyt te zijn, maar de excusen zijn soodanich geweest waar mede desen man hem excuseerde om na desen *stryt-dagh* te gaan, den selven onmogelijck makende by alle middelen die hem de difficielste goet dochte, niet teghenstaende ick deselve verwierp met d'importantie *van den dienst van zijne Majesteyt*, ende soodanich is de Resolutie, waar mede hy hem Imbarqueerde, zijn Vrou ende Kinderen mede nemende, ende alhoewel ick niet en verhoope dat hy soude naarlaten te bewaaren mijn Regiment, *ende den Brief die ick hem nu van zijne Majesteyt* ben sendende, echter zijn dese presumtien vehement datmen van zijne assistentie in dese plaatse magh twijffelen, derhalven indien u E: verneemt dat Salvador Correa intentie gheweest is wegh te gaan, om wat swarigheydt dat het sy, u E: doet terstont *van Zijne Majesteyt* ende my nentwegen tegens hem protesteeren dat hy in geenderley manieren en verlate de Armade, waar mede u E: is *in een occasie van al-sulcken grooten gewichte*, want vereenicht zijnde met de uwe, soudemen *d'intentie vande gepretendeerde* gerustigheyt te verkrijgen, ende soo hy weg gaat soo en salmen u E: tot gantsch geen aanval of gevecht der acht Hollantsche Schepen die voor uwe oogen souden zijn ('t welck ick niet geloove) geexponeert

Nota hier bekent hy selve dat de gerustheyt en reductie vande Inwoonderē

neert

neert laten, maar daar wort in twijffel geſtelt 't ſucces datmen niet de Gallioenen verſeeckert ſoude weſen, ende 't ſelve preteſt ſal u E: aan den admirante doen maacken met ſeer autentijcque pampieren van alle 't gene geſchieden ſal, als oock de Reſolutie die ſy luyden beyde nemen ſullen, *omme aan zijn Majeſteyt gepreſenteert te worden*, waar van u E: my terſtont Copye ſult ſenden.

onder onſe gehoorſaemheyt, maar een pretext is van hunne verraderſe vyantlicke intentie.

Maar ſuppoſeerende naar de kenniſſe ende voorgaande demonſtratien van Salvador Correa dat hy eyntlijck voorgenomen heeft u E: te verlaten, ende den Admiraal in gebreecke blijven van 't gene hy belooft heeft, ende conſidererende de Machten waar mede de Hollanders nu hun in Zee bevinden; ſoo ſouden ſy luyden als deſpererende van deſe daat der Inwoonderen niet achten 't faveur 't welck ick henlieden gedaan hebbe, van u E: naar 't Recif met deſe Armade te ſenden, ende een andre Fortuyn te tenteeren, gelijck geweeſt is die geene die ſy luyden met den Graaf de Latorre gehadt hebben, my heeft goet gedacht u E: te ſeggen dat in al-ſulcken gevalle u E: met de Velt-meeſters communiceert, 't gene 't raatſaamſte ſal weſen gevolght te worden, *'t ſy de twijffel van dit ſucces op 't Recif* naar te laten, of u E: met d Armade na de Bahia wederom te keeren, kennende de macht van haar Lieder Schepen ſoo groot te zijn, dat hem de onſe niet ſullen konnen wederſtaan, ende na de kenniſſe ende advijſen die ſy luyden u E: geven ſullen, ſal u E: doen ſoo alſt u E: verſtaan ſult, *den dienſt van zijne Majeſteyt reputatie van zijne Wapenen*, ende de verbeteringhe van den Ingeajumente, waar inne ſy lieden zijn te behooren, houdende alles voor wel overgegeven in u E: kloeckheyt ende voorſichtigheyt alſoo ick u E: tot preventie van 't gene beſt is niet en kan voorbrengen, alſoo my niet tegenwoordigh of voor oogen en zijn de fondamenten ende omſtandigheden die u Ed: ende de Velt-meeſters behooren te weten, omme de aankomſte of gedurigheyt vande voorſchreve Armade, in de voorſchreve Havene te reſolveeren, ick hoope u E: yver in deſe materie groot ſal weſen, gelijck behoort te weſen, de groote confidentie die ick van u E: verbinteniſſe ben hebbende, ende deſen en ſal u E: aan niemant anders laten leſen, Godt beware u E: Bahia den 17 Augusty 1645: Antonio Telles Daſilva.

Hier ontrent ſoumen ſich mogen verwonderen / namentlijck / daar over dat de Vloote van deſen Jeronimo Serrao de Paiva / by de onſe t'eenemaal geſlagen en verdeſtrueert zijnde / die vande Bahia in hunne Brieven en proteſten noyt hier over klachtich zijn ghevallen / daarſe nochtans (als het waar was dat zy deſelve tot onſer aſſiſtentie jegen de Rebellen hadden geſonden (gelijk haar voorſtaende Brieven aan de Hooge Raden dat willen ſeggen) de grootſte reden van de Werelt toe hadden / maar neen / om het Mom-aanſicht niet te vroegh t' ontdecken en haar Commedie voort te ſpeelen / is haar geraden hier te ſwijghen / want daar mee al hun Schelmery en valſcheyt t' ſeffens ſou hebben moeten blijcken / als namentlijck / datſe niet geſonden waren om de beroerten te ſtillen / ende de Rebellen tot onſe onderdanigheyt te reduceeren / maar alleen om de Rebellen te animeeren / verſtercken en door gelegentheyt en hulpe van deſelve ons het gantſche Landt verraderlijck en met ghewelt te ontnemen; want deſe Vloote hadde ontrent 1800 Gewapende Soldaten uyt de Bahia in onſe quartieren gelant / die hun conjungeerende met de voorſchreve Rebellen / ons Serinhaim / Cabo S. Auguſtijn en andere plaatſen hadden afgenomen / en die in Tamandare ons eygen Bay ofte Haven leggende / ons eygen Schepen weygerde daar binnen te komen / en om ſulcx te beletten twee Bataryen op 't inkomen hadden opgerecht / en met volck

en Geschut versien/ooch selfs op een Barcque van ons/met een Vree Vaan aankomende geschooten / sulcx als uyt de volgende Papieren breder kan werden gesien.

Extract uyt de notulen van Resolutie gehouden inde Vloote van den E: Heer Ian Cornelisz. Lichthart , Luytenant Admiraal wegen de Geoctroyeerde West-Indische Compagnie in de conquesten van Brasil.

Iovis den 5 September Anno 1645.

IS geresolveert het Dogboot de Spreeu met de Barck van Dirck Witte Paart, met de Vrede Vlagge van achteren , te senden naa twee Portugeese Barcquen die in de punte de Tamandare op de Wacht leggen, om te vragen wat sy met de Vloote aldaar te doen hebben , ende haar aan te seggen datter niet begeert wierde dat sy met haare Vlote in de Bahia, ofte Havens van de Compagnie sonder weten van ons souden leggen , ende dat sy haar met de voornoemde Vloot van onse Cust begeven souden , dies zyn de Dogboot ende Barcq op dato derwaarts geseylt.

Ander Extract uyt het Iournaal gehouden in deselve Vloote.

Den 7 September sagen wy een Schip met een Barcque t' Zeewaert van ons ontrent een uure na Sonnen opganck , zyn twee Barcquen van de Portugesen komen leggen in 't gadt vande Barra Tamandare , dies de Dogboot de Spreeu, met de Barcq van Dirck Witte-Paart met de Vrede Vlagge van achteren, daar na toe zijn gesonden, om te vragen wat sy daar maackten, tegen den avont zijn de Dogboot en de Barcque *na dat de Portugeesen eenige schooten op haar hadden gedaan*, wederom by ons ghekomen, op dese tydt is het Schip Zelandia ende de Barcque van Pieter Willemsz. mede by ons gekomen, onderstont, Accordeert, en was geteeckent C: Vervoorne.

Copye vande Missive by de Heer Admiraal Lichthart, geschreven aan de Heeren Hooge Raden.

Edele Erentfeste, &c.

SOo als de Fluyt Leyden met het Iacht de Rhee voor leden nacht voor de punte van Tamandare by ons ghekomen zyn, hebbe ick des smorgens met den dagh den Raat ontboden , ende is by ons gheresolveert datelijck binnen de Barra te loopen, 't welck geschiet is in volgender manieren.

Het Schip Wtrecht als Admirael de 1, ter Veere de 2, 't Schip Selandia de 3, Over-Yssel de 4, Soutelande de 5, de Ree de 6, het Fluyt Schip Leyden, en het Iacht den Een-Hoorn , de laatste zijnde het Dogboot ende de Barcquen , geordonneert om te secondeeren, daar het noodich mochte wesen, op dese maniere binnen de Barra ghekomen zijnde, hebben wy aldaar gevonden 7 Reseylen, 3 Carveelen ende 4 Barcken, hebbende den Vyant aan Landt twee Bateryen gemaeckt, daar op sy eenige Stucjens hadden gestelt, *in het aankomen wiert van des Vyants Schepen ende Bateryen soo met Canon, als Musquetten heftich op ons geschooten*, doch wy evenwel met couragie voortvarende, hebben

hebben ons Schip Wtrecht, den Portugeeſchen Admiraal geabordeert, ende heeft ons volck ſoo couragieus aangevallen, dat zy het Schip van den Admiraal der Portugeeſen datelijck hebben bemachticht, ende zyne Vlagge afgehaalt, de andere Schepen ende Barcquen dede mede ſoodanich haar devoir, dat wy de voornoemde Vloote ende het in hebbende Volck t'eenemaal in route hebben gheſlagen, Godt ſy alleen den lof van deſe victorie.

Den Portugeeſchen Colonel Ieronimo Serrao de Paiva hebbe ick in myn Schip gevangen, doch is ſwaarlijck gequeſt, op het Reciffo komende ſal ick hem in handen van u Ed: leveren, ende alſoo u Ed: my hebben geordonneert het Fluyt Schip Leyden ende het Iacht den Een-Horn metten eerſten wederom te ſtieren, ſal ick deſelve hier van daan ſenden op morgen vroegh, ende alſoo hier voor ons niet meer te doen is, oock mede door dien wy geen Water meer hebben, ende den Vyant ſterck hier aan Landt is gevlucht, ſal ick met den eerſten mede moeten volgen, op 't Reciffe komende ſal ick u Ed: met monde naarder ſpreecken, dit alleenlyck dienende per advijs.

Edele Erentſeſte &c. Was geteeckent I. C. Lichthart, dato binnen de Barra de Tamandare, in 't Schip Wtrecht den 9 September 1645.

Tranſlaat van den Brief van den Capiteyn Majoor van de Vloote, Ieronimo Serrao de Paiva, aan de Meeſters de Campo Martin Soares Moreno, ende Andre Vidal Negreiros.

ALſoo hier op 't Reciffo de ſpraack gaat, ende tot mynder kenniſſe is gekomen dat u E. E. aldaar ſeggen dat den Heer Generaal ter Zee Ian Cornelisz. Lichthart op den dach als hy my aan taſte met Witte Vlaggen aan quam, ende onder dexel van dat Vrede teycken tegens my vocht, ende veele volcx doot ſloegh, met kouden Bloede, ſoo doe ick u E: weten dat twee dagen voor het gevecht, een Iacht met een Barcque op deſe Reede ende dicht aan 't inkomen van de mont van deſe Bay quam, met een Witte Vlagge, ende alſoo in de mont van de Bay lagh een Carvelle ende Barcque, ſchooten deſelve op 't voorſchreve Iacht twee of drie ſchooten, maar wanneer den Heer Generaal twee dagen daar na ſelfs binnen liep, voerde hy geen Witte, maar wel zyne Hollantſe, ende eenige roode vlaggen, wat belangt het doot-ſlaen met kouden Bloede, is niet ſoo, want niemandt op myn Schip als in de furie ghebleven is, ende ter contrarie wiert quartier gegeven aan vijf ofte ſes Perſoonen, die ſich om laegh verſteken hadden, waar onder een Soldaat die ſeer gequetſt was, en terſtont met alle ſorgvuldigheyt wiert verbonden, ſonder dat aan yemant van de reſte een ſlag, wonde, ofte ſtoot meer gegeven wiert, maar wel eer alle goet tractament gedaan, ende 'tgene hun van nooden was verſtreckt, en de reeden datter ſoo weynich quartier ghehadt hebben, was, om datter geen meer en waren, want alle de ander uytgenomen weynige die met heeten Bloede ontdaan wierden, ſprongen over boort, de Matrooſen voor ende de Soldaren naar, zynde alle vlijdt die ick aanwenden, met houwen ende kerven niet genoegh om haar te dwingen, tot liever in 't Schip als in de Zee te ſterven, tot dat ick my verlaten ende ſonder geſelſchap alleen bevant, ende alſo ick vol van wonden was, gaven my twee of drie Perſoonen van aanſien quartier, ondermy te kennen, ofte dat ick haar ſulcx eyſchte, waar uyt blijckt dat ſy 't oock verleent ſouden hebben, aan alle

die hun

die hun daarom souden mogen hebben versocht, ende aan my in 't particulier heeft den Heer Generaal soo veele eere en cortosie bewesen dat het my onmogelijck is te schrijven, is oock waar *dat als zijne Schepen binnen quamen de onse begonden te schieten, gelijck oock gedaan wiert, van de Baterye die wy aan Landt hadden*, ende dit is alsoo in de waarheyt gepasseert, die ick verklare om alle 't gene voorschreve is, met mijne eygene oogen hebbe aangesien, soo dat u E: dit alsoo voor seecker gelieven aan te nemen, Godt beware u E:Persoonen veele Iaren, Reciffe 18 September 1645. was geteeckent Ieronimo de Serrao de Paiva.

't Gene wyders soo wel het Rijcke van Portugaal als den Gouverneur van de Bahia schuldich maackt/ aan de tegenwoordige Rebellye en Oorloge in Brasil is/dat alle het volck Officieren en Soldaten die der selver Troupen ofte de Rebellen opt in onse quartieren gevangen bekomen hebben/als den Colonel Haus en andere/al na de Bahia zijn gebracht/daarse dan oock seer nauwe en strickt zijn bewaart / ende eenighe van den beginne af tot dese uure noch sitten/ andere en de meeste van de Bahia na Lisboa zijn gesonden/ daar sy dan niet vry en waren van groote persuatien / van sich in dienst van den Koninck weer na Brasil te begeven/ gelijck sulcx oock geschiet is / met den voorschreve Colonel Haus/ende eenen Frederick Feckessen/ welckers particuliere verclaringen hier naar zijn volgende.

Extract uyt het schriftelijck rapport overgegeven, en gedaan by den Luytenant Colonel Hendrick van Haus, aan de Bewint-hebberen van de West-Indische Compagnien.

DEn 6 October 1645. zijn wy in de Bahia de Todos los Sanctos gearriveert, alwaar Capiteyn Wilt-schut den Commandeur Listry ende ick in een Huys wierden gebracht, ende datelijck met Wacht ende Schilt-wachten bewaart, dat niemant met ons spreecken mochte, wy mochten selve oock niet op straat nochte aan de Venster komen, om yemant die op de straat passeerden goeden dagh te wenschen, alwaar ick acht dagen gevangen geseten hebbende, wierde my alleenich toegelaten, metten Heer Gouverneur te mogen spreecken, die my met groote superbiteyt onthaelde, ende nae eenige complementen my eenen Grooten Gouden Ketting per force wilde doen nemen, die ick ten eenemael refuseerde, ende niet begeerde te accepteren, hy daar met meer malen aandringende, presenteerde my noch een Chargie van Maistro de Campo, ende eene Habito de Christo, ofte Comendo by aldien ick den Coninck van Poortugael, begeerde te dienen, waar van ick hem bedanckte, dat ick het eene noch het andre konde aan nemen, also ick noch met Eede aan de Ed: Compagnie verplicht was, waar over hy sich gantsch verstoorde, ende d' Ed: Compagnie seer Calomnieerde, *ick versochte dat hy my en d'andere gevangenen geliefde passagie te verleenen, waar op hy antwoorde noch geen tijdt te wesen daar van te spreecken*, alsoo mijn af scheyt nemende, wierde wederom naar mijn Logiment gebracht, alwaar ons tractament datelijck verandert wierde, soo dat wy seer sober getracteert waren.

Den 6 January naar dat ick drie volle Maanden gevangen hadde geseten, wierde ick by den Gouverneur ontboden, om mijn af scheyt te nemen, ende met een Carvel naar Poortugaal soude vertrecken, sulcx als noch den selven dagh geschiede, ende zijn den

den 28 Marty aan 't Eylandt Terceira gearriveert, alwaar ick op het groote Casteel S. Ioan wierde gevangen geset, met eenen Schilt-wacht des daaghs, ende drie des s' nachts bewaart werdende, daar ick gebleven ben tot den 19 May, doen ick wederomme geembarqueert ben in een Portugees Schip, om na Lisbona te gaan, alwaar ick den 2 Iuny aan quam, ende desselven avonts by zijne Majesteyt ghebracht zijnde, versochte ick licentie ofte paspoort, om met de eerste gaande Schepen naar Hollandt te mogen vertrecken, daar op zyn Maj. antwoorde dat ick my soude addresseeren aan het Concello de Tres Estados, daar ick den 4 dito audientie verkreegh, die my ordineerden te gaan by den Condo de Gres, Mathias d' Alburquerque, ende dat die my wat te vragen hadde, daar by geweest hebbende soude mijn paspoort gereet zijn, met een mercie van den Koninck.

Den 5 dito, ben by den Condo de Grets gegaan, die my langen tijdt aan presenteerde des Konincx groote gonst om my in zijn Majesteyts dienst te begeven, dat zijn Majesteyt deshalven aan den Heere Prince van Oranjen soude schrijven; ick bedanckte hem seer voor de ongemeriteerde eere ende gunst van zijne Majesteyt, en geveynsde my zijn versoeck te willen toestaen, soo dat hy op stonde my embrasseerende, seggende zijn Majesteyt daar van te willen rapport doen, van wien hy seyde particuliere last hadde, my voor mijne geledene travalhos ende schade te gratificeren, daar mede hy my uytgeleyde tot aan de Poort van zijn Hof, mits dat ick vastelijk beloofde des anderen daags smorgens wederomme te comen, maar so haast als ick buyten was op de strate, over-leyde by my selven hoe ick best soude konnen escapeeren, dan ick vreese soo ick het versoeck van den Condo de Gres weygerde, datse my soude laten vermoorden, ofte vergeeven, gelijck eenige Duytse my hebben vertelt, datse getracht hebben te doen, aan den Capiteyn Daniel van Koin, ende den Luytenant Hans Vogel, der halven hebbe ick datelijck gesocht te ontvluchten, huyrende een Portugees Visschers Berckjen, ende daar mede gevaren, des nachts na deses Landts Oorlogh Schepen, die voor het Landt, tusschen Lisboa ende S. Ubus Cruysten, verwachtende de Sout Vloot die inde ladinge lagh, ende Godt sy gedanckt, geluckigh den 6 Iuny by Capiteyn Water-drincker op 't Schip de Geunieerde Provintien ghekomen, maar hebbe naar dato verstaan, dat dito Condo de Grets, Matthias de Albuquercque mijn komste tot zijnent wederom verwacht hadde, ende over al na my hadde laten vernemen; maar op het lest vermoedende, dat ick my op eenige van de Schepen die in de Haven lagen, versteecken hadde, wierde over sulcx uyt last van den Koninck seer scharpelijck gevisiteert, ende een verbodt gedaan, op peene van 10000 Crusados die my soude uyt het Landt voeren, ende wierden eenige Schepen die Zeyl-reet lagen om te vertrecken gearresteert, ende zijn onder borchtoghte vertrocken, mijnen naam wierde mede gheaffigeert aan de Poorte van des Conincx Hof, doch niet tegenstaande dese advijsen ben ghebleven op 't voorschreve Schip, tot den 14 Iuly dat de Sout Vloote in Zee quam, ende zijn den 15 dito met ontrent 100 Schepen na 't Vaderlant Zeyl gegaan.

Staat te ghedencken dat mede in de Bahia gevangen zijn gebracht, eenige van de principaalste Portugeesen uyt Parnambuco als oock den Pater Vigarius van S. Antony de Cabo, *om datse hun getrouw aan onsen Staat betoonden*, ende haar niet begeerden te voegen by de gerevolteerde, waar onder eene is die de Heeren Hooge Raden de conspiratie ende Revolte te voorens heeft te kennen gegeven, dat hy in den Rade in mijn presentie heeft verhaelt, welcke voorschreve Portugeesen aldaer seer qualijck

van

van den Gouverneur getracteert werden, als oock eenige Ioden die buyten de Bahia op een Casteel sitten, sonder dat haar yemandt spreken of eenige assistentie doen magh.

Copye van de memorie geschreven met de eygen hant van Fredrick Feckesz. noopende 't gheene hy verstaan heeft soo inde Bahia de Todes los Sanctos, als in Poortugaal.

IN 't laatste van Ianuarij 1645. is de Heer Gijsbert de Wit, met Capitein Hoogstraten inde Bahia gecomen als Ambassadeur, doch daar mocht niemant met haar spreecken, alsoo den Gouverneur Antonio Telles de Silva, de Duytsen, Engelse, France, Ghetrouwde ofte ongetrouwde dede inde Gevanckenisse setten, ende op Schepen ende in Cloosters, om met haar niet te spreecken.

Dien selven dach gingen uyt de Bahia 't zeyl, twee Schepen ende eene groote Barcke met over de 300 Mannen naar Angola, ende uyt Rio Genero over de 400 man met haar Sergeanten, Majoors ende Capiteynen, om in 't werck te stellen dat sy in Parnambuco in 't sin hadden: ende wierde geseyt dat een van de Ambassadeurs hem oock daar toe soude laten bewegen.

Soo rat als de Ambassadeurs wegh waren, vertrock een Capiteyn met ontrent 50 Soldaten om 't werck te beginnen, ende volgden alle dagen meer volck, vertreckende alle by nachte in Troupen van 40 en 50 Persoonen, tot ontrent 600 man toe.

Oock is wegh gesonden eenen Neger genaamt Henrico Dias, zijnde Capiteyn Majoor over de Swarten met zijn volck, ende stroyden uyt dat hy wegh was gheloopen als een Rebel, ende wiert hem naar gesonden Camaron, Commanderende over de Brasilianen met zijn volck, om hem t' achter-halen, dan alles was maar bedriegerye.

Oock is my vertelt van Rebellinha, als dat Andre Vidal soude hebben gebracht 6 Habitos de Christo, om aan de principaelste van 't verraat te vereeren, als Ian Fernando Viera, ende de Cavalgantos ende andere die my de namen vergeeten zijn, desen voornoemde Rebellinha is een mastro de Campo Reformado, het selve is my oock van meer andere vertelt, ende van Capiteynen, dese Habitos werden vergeven door den Koninck.

Daar zijn oock 3 Barcken met Ammonitie van Oorloge gesonden, waar onder de eene Barcke geladen was met Sweedtsche Musquetten, die de Koninginne van Sweeden had gesonden aan den Koninck van Poortugaal, de welcke ick selver hebbe sien laden in de Barcque, de Ammonitie soude gelant worden in d' Allegoas.

Oock zijnder 4 speelen gespeelt, ter eeren van den Gouverneur Antonio Telles da Silva, *als restaurador de Brasil.*

Ende seyden de Poortugeesen, soo Capiteynen als andere Koop-lieden, datter vande Grooten souden wesen die 't haar souden leveren, ende liet den Gouverneur my ontbieden, my vragende of de gene die daar 't Gouvernement hadden, niet soude konnen beweeght werden, om het Land t aan den Koninck te leveren, alsoo 't des Koninex eygen

eygen Landen waren, oock Angola, ten anderen seyde hy onsen Koninck is machtig, hy soude den eenen Marquies, den andere een Graaf konnen maacken, ende haar oock 50 ofte 60 Duysent Ducaten tot een present konnen geven, daar op ick Antwoorde dat het Gouverno niet en bestont in handen van eenen, maar datter wel 4 waren die 't Gouverneerden, ende dan den Admirael, die alle soo niet en souden gesint zijn, ende den eenen sonder den anderen niet konde doen, waar over hy grimde ende lachte, ende seyde, ick daar van niet en wist, al of hy seggen wilde het al begonnen was.

Voort versocht ick om naar Lisboa te vertrecken, doch wilde het niet consenteeren, soo dat ick niet voor Mayo 1645. verlof kreegh door langh versoeck ende loopens, ende ben primo Iunio daar van daan vertrocken naar Lisboa, daar komende hebbe daar gevonden verscheyden Portugeesen, die ick in Brasil gekent hadt.

Als den Advocaat Symon Alues de la Penha, die 2 maal als Ambassadeur van wegen den Gouverneur aan de Hooge Raden in Parnambuco geweest was, ende tegenwoordigh *vereert is van den Koninck met het ampt van Providor Mor, voor den Koninck in Parnambuco*, het welck is die de Facendos van den Koninck waar neemt, waar mede ick hem geluck wenschte, ende heeft het aangenomen, ende vraaghde of ick met hem wilde trecken, hy soude my van een goet Offitie versien, waar van ick hem bedanckte, ende en dorst het soo niet ten eersten af-slaen, alsoo ick veynsde het met haar te houden, om nieuwe tydinge te verstaen.

De waarheyt van dese saacke wert bekent by de hooge regeringh in Brasil, in haar brief van 25 May 1647 daar by verhalen datse den voorsz. la Penha daar gevanghen hadden bekomen.

Daar was oock een Capiteyn geheeten Manuel de Maduresa, sadt gevangen in ons Huys van den Commissaris van de Stuck Goederen, ten tijde als ons volck 't Fort Reael belegert hadden.

Desen ende een Capiteyn genaamt *de Melo*, dewelcke al volck hadden aangenomen om naar Brasil te gaan, dan soo den Spanjaart af quam, wierden die naar de Frontieren gesonden.

Desen de Melo is nessens de voorsz. la Penha ghevanghen bekomen soo alsse in Maart 1647. met haar volck en Schepen uyt Poortugaal na de Bay waren Seylen.

Soo datter twee dingen zijn daar men uyt kan bemercken dat den Koninck daar van gheweten heeft, namentlijck, aan de Habitos de Christo, die niemant geven en kan dan de Coninck, ende aan zijnen Providor Mor Simon Alues de Lapenha, die zijn Goederen sal waar nemen.

Ende ben alsoo den 17 November van Lisboa ghesceylt met het Schip de Melckmeyt, aan den Helder aangekomen, ende aan Landt geset den 6 February 1646. gheteeckent Fredrick Feckissen.

Wt alle welcke bovenstaande Brieven en geschriften klaar en naackt vertoont zijnde/den oorspronck ende intentie van de jegenwoordige trouweloose Rebellye/en onnatuerelijcke Oorloge in Brasil/soo staat hier te noteren/en niet min te admireren de onbeschaamde stoutigheyt/soo wel van die van Poortugaal als haren Gouverneur van de Bahia/(dewelcke wel voort meeste de Personagie in dese droevige tragedie heeft gespeelt) in het bedecken en ontschuldighen van der selver ontrouwe en verraderse handelinge/so bodt en grof nochtans gepleeght/dat niemant in de Werelt/ hoe onkondigh hy van de gantsche saacke oock mocht zijn / of sal uyt het gene

voorsz.

voorsz. de bedriegeryen en schelmery ten vollen sien/en tasten komen/insonderheyt wanneer men let op 't verschil van haar woorden ende wercken / mitsgaders de circumstantien van de tijdt/sulcx als uyt de weynigh volgende staaltgens de valsheyt van al haar actien kan werden afgemeeten.

Eerstelijck soo is by die van Poortugaal de Rebellen in de mont geleyt / om tot een pretext van haar Rebellye te seggen datse daar toe geforceert waren door de onverdragelijcke violentie / Tyrannye en overlast van de Hollanders / daar ghebleecken is / dat de voorsz. Rebellye puur ende alleen van daan gekomen / verweckt en gestyft is door de besendingen/op hitsingen en beloften van de Ministers van Poortugaal / om door middel van deselve de Compagnie (gelijck *Vidal* seyde) het Nederlants Brasil uyt de hant te nemen / want wat het voorsz. pretext aangaat/ is het soo contrary/ dat niemant in Brasil geweest hebbende/ ontkennen sal/ of hebben die van de Portugijse natie / bysonderlijck in dese laatste Jaren soo veel faveur by de Hooge Regeringe aldaar gevonden / soo door uytstel en overnemen van haar schulden selfs tot over de 12 Tonnen Gouts van een Persoon/ende haar weer op nieuws voor groote sommen te fideren / en andere diergelijcke / datse eer daar door (als door eenighe Tyrannye etc.) stout en moedigh zijn geworden / de voorsz. Rebellye (op de beloofde assistentie van Poortugaal) by de hant te nemen.

Den voorsz. Gouverneur van de Bahia heeft noch den 20 July 1645. de Bouffon ghespeelt al of hy doen eerst kennis en tydingh van een voorgenomen revolte bequam/ daar deselve wel twee Maanden te vooren / (doch niet eer) was begonnen/ voor dat het secours uyt de Bahia / bestaande in Portugijsen Brasilianen en Swarten in Parnambuco te Lande was aangekomen/ als vooren breder is gheseyt en bewesen / en evenwel op den voorsz. 20 July antwoort den voorsz. Gouverneur aan de Gesanten van de Compagnie dat Camaron en Henricque Dias waren afgedanckt / en aan de Hooge Raden schrijft hy datse waren wegh geloopen/en zijn straffe vreesden.

Aan de voorsz. Gesanten belooft hy Persoonen in Parnambuco te sullen senden / om de beroerten te stillen en de Portugijsen te reduceren / onder de ghehoorsaamheyt van de Compagnie/ende een dagh of drie nae hun vertreck/ sent hy 2000 gewapende Soldaten/ die soo haast alsse gelant zijn de Forten van de Compagnie opeyssehen ende bedwingen/ door gebreck als verraat aan haar over te geven /ende in plaatse van de Inwoonderen tot ruste te brengen / leggende die de Wapenen op de schouderen/redigeeren deselve onder verscheyden Compagnien.

De Vloote na haar Brieven/gesonden om ons daar van te dienen begeeft haar in een van onse Havens / maackt Bateryen aan Landt / ende belet met haar Canon onse Schepen selfs om in ons eygen Haven te komen.

Verscheyden maal hebben hun die van Poortugaal haar daar mee willē excuseeren/datse terstonts op de revolte en successivelijc daar naar/diverse Carravellen na de Bay hebben gesonden met stricte ordre om het volck van daar uyt onse quartieren te ontbiedē/en Camaron en Henrique Dias voor quade onderdanen te verklaren ; maar heel ter contrarie is het bevonden / dat dese Carravellen (die de Compagnie

pagnie maar al te veel zijn gesonden) nergens anders toe gedient hebben als tot transport van Soldaten / Ammonitie en allerley behoeften / tot stijvinge van de voorsz. onnatuurlijcke Oorloge / ghelijck als de Ministers van de Compagnie (eenige van dien veroverende) is ghebleecken / behalven dat de voorsz. Carravellen met Soldaten Ammonitie etc. Niet alleen nae de Bahia / maar oock uyt Poortugaal adroicture na de Caap S. Augustijn zijn geseylt / en wederom van daar met Suyckeren en andre Coopmanschappen in retour in Poortugaal zijn gekomen.

Mette stricte ordre om de Trouppes van Poortugaal te herroepen / ende Camaron en Henrieque Dias voor quade Onderdanen te verklaren / is het even soo contrarie gelegen / want behalven dat de voorsz. herroepinge nochte sulcke verklaringe niet en is gevolght / soo zijn niet alleen de voorsz. Trouppes in onse quartieren verbleven / ende den voorsz. Camaron en Henrieque Dias voor goede vrunden erkent / maar heeftmen altijdt bevonden datse in alle attacques en Blockeringen van onse Forten / selfs tot op de jonghste advijsen toe / te samen mette Rebellen geconjungeert zijn geweest / ende naar een en deselve ordre haar hebben gereguleert / gelijck sulcx alles ende diergelijcke strijdigheden van hun woorden en wercken meer / in de voorsz. bovenstaande Brieven en gheschriften overvloedigh is te vinden.

F I N I S.

